

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hannele Makkonen

AIKUISEN SENSITIIVISYYS PÄIVÄKODISSA

Sosiaali- ja terveysala
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Hannele Makkonen
Opinnäytetyön nimi	Aikuisen sensitiivisyys päiväkodissa
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	51 + 2 liitettä
Ohjaaja	Merja Kaminen & Ahti Nyman

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada selville, miten aikuisen sensitiivisyys näkyy lapsen tarpeisiin vastaamisessa, varhaiskasvattajan toimiessa päiväkodin arjessa.

Tutkimus suoritettiin Länsi-Suomessa sijaitsevaan suomenkieliseen kuntaan. Tutkimukseen osallistui kaiken kaikkiaan kymmenen hoito- ja kasvatustyöntekijää varhaiskasvattajana. Vastausprosentiksi muodostui 53. Tutkimus suoritettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineistonhankintametodina tutkimuksessa toimi eläytymismenetelmän passiivinen muoto. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla. Tutkimusaineisto analysoitiin kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisellä aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulokset osoittivat, että kaikki varhaiskasvattajat osasivat käytännön esimerkein tuoda esiin sekä sensitiivisen että ei-sensitiivisen kasvattajan piirteet ja toiminnan päiväkodin arjessa. Tutkimustulosten mukaan varhaiskasvattajat pitivät sensitiivisyyttä tärkeänä osana kasvattajan ammattitaitoa ja koko kasvatustyötä. Tutkimukseen osallistuneiden mukaan sensitiivinen kasvattaja havainnoi lasta kaiken aikaa, ja huomaa lapsessa ja perheessä tapahtuvat muutokset. Käytännön tasolla sensitiivisyys näkyy varhaiskasvattajien mielestä hellyyden osoituksina, lapsen kuuntelemisena sekä havainnointina.

Tutkimustulokset osoittivat, että ei-sensitiivisen aikuisen toiminta saattaa olla haitallista lapsen kehitykselle. Ei-sensitiiviseksi aikuiseksi miellettiin kasvattaja, joka ei ollut aidosti läsnä lasta varten, eikä osannut huomioida lapsen yksilöllisiä tarpeita.

ABSTRACT

Author Hannele Makkonen
Title Adult's Sensitivity in Daycare
Year 2014
Language Finnish
Pages 51 + 2 Appendices
Name of Supervisors Merja Kaminen and Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to find out how adult's sensitivity shows in responding to the need of a child in the everyday work of an early childhood educator.

The study was carried out in a Finnish-speaking municipal in western-Finland. The study was participated by ten early childhood educators and the response rate was 53. The study was qualitative. The material was collected by using a questionnaire, and the method was empathy-based. The material was analysed by using content analysis method.

The results show that all early childhood educators can give examples of sensitive and non-sensitive behaviour. Being sensitive is considered to be an important part of the early childhood educator's professional skills and work. A sensitive early childhood educator observes the child constantly and notices any changes. Practical examples of sensitive behaviour include showing affection, listening to the child and observing.

The results show that non-sensitive behaviour can be harmful to the child's development. A non-sensitive adult is not genuinely present nor is s(he) able to identify the child's individual needs.

Keywords Sensitivity, daycare, early childhood education, educators

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	7
2 VARHAISKASVATUS	8
2.1 Varhaiskasvattaja	10
3 LAPSEN TARPEET	13
3.1 Maslow:n tarvehierarkia lapsen tarpeiden näkökulmasta	13
3.2 Tarvehierarkian soveltamista päivähoitoon	17
4 SENSITIIVISYYS	18
4.1 Sensitiivisyys varhaiskasvatuksessa	18
4.2 Kasvatustyyli	20
4.3 Aikaisemmat tutkimukset	22
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	25
5.2 Aineiston analyysi	28
5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	29
6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Vastaajien koulutustaustat	32
6.2 Vastaajien työkokemusvuodet	33
6.3 Kehyskertomus I	34
6.4 Kehyskertomuskysymys II	41
6.5 Kyselyn herättämät ajatukset vastaajissa	46
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
8 POHDINTA	50
LÄHTEET	52
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Maslow:n tarvehierarkiatasot	s. 14
Kuvio 2.	Koulutustaustat	s. 32
Kuvio 3.	Työkokemusvuodet	s. 33
Kuvio 4.	Kehyskertomuskysymys I ilmaisut	s. 34
Kuvio 5.	Ilmaisut välittämisestä	s. 35
Kuvio 6.	Ilmaisut tilannetajasta	s. 37
Kuvio 7.	Ilmaisut läsnäolosta	s. 38
Kuvio 8.	Ilmaisut kasvattajasta	s. 39
Kuvio 9.	Kehyskertomuskysymys II ilmaisut	s. 41
Kuvio 10.	Ilmaisut ei-sensitiivisestä kasvattajasta	s. 42
Kuvio 11.	Ilmaisut työyhteisön vaikutuksesta ei-sensitiiviseen toimintaa	s. 44
Taulukko 1.	Variaatiosta ilmenneet vastakohtaparit	s. 48

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Saatekirje**LIITE 2.** Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on varhaiskasvattajien eli ammattikasvattajien sensitiivisyys päiväkodissa. Tutkimuksen tavoitteena ja päätutkimusongelmana oli selvittää, miten aikuisen sensitiivisyys vastata lapsen tarpeisiin näkyy varhaiskasvattajan toiminnassa päiväkodin arjessa.

Sensitiivisyys on tärkeä työkalu lasten kanssa työskenteleville ja se on oleellinen osa laadukasta varhaiskasvatustyötä. Koin sensitiivisyyden olevan tutkimusaiheena merkityksellinen ja mielenkiintoinen kokonaisuus. Lisäksi odotin aiheen tuovan syvennystä omaan osaamiseen sosiaalialan ammattilaisena sekä vahvistavan henkilökohtaista ammattikasvattajan roolia tulevaisuutta ajatellen.

Varhaiskasvattajan sensitiivisyys on osaksi tiedostettua, osaksi tiedostamatonta toimintaa. Tämän vuoksi haluttiin tutkimuksella saada kohdejoukko pohtimaan varhaiskasvattajan sensitiivisyyttä ja sen näkymistä päiväkodissa. Tutkimuksen aineistonhankintametodiksi valittiin eläytymismenetelmän passiivinen muoto, joka haastoi vastaajat arvioimaan, millainen on sensitiivinen tai ei-sensitiivinen aikuinen.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään yleisesti varhaiskasvatusta ja varhaiskasvattajia. Lapsen tarpeet tuodaan esiin Maslow:n tarvehierarkiaa apuna käyttäen sekä peilaten tarvehierarkiaa päivähoitoon. Tutkimuksen pääaihe sensitiivisyys määritellään käsitteenä, tarkastellen sen tärkeää roolia osana laadukasta varhaiskasvatustyötä.

Tutkimus toteutettiin Länsi-Suomessa sijaitsevaan suomenkieliseen kuntaan. Kyselyyn osallistui kymmenen hoito- ja kasvatustavustuullista varhaiskasvattajaa. Kysely suoritettiin anonyymisti yksityisyydensuojaa kunnioittaen.

Tutkimustulokset purettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää apuna käyttäen. Tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä tuodaan esiin tutkimuksesta esiin nousseet seikat ja havainnollistetaan kuvioin ja taulukon avulla.

2 VARHAISKASVATUS

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Lastensuojelulain ensimmäinen luku 2 § käsittelee lapsen hyvinvoinnin turvaamista. Vastuu lapsen hyvinvoinnista on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, heidän tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys. Viranomaiset tukevat kasvatustehtävässä vanhempia ja huoltajia sekä muita lapsen kasvatustuessa olevia tahoja, tarjoamalla apua palveluiden ja muiden tukitoimien avulla, riittävän nopeasti. (L 361/1983.)

Lastensuojelulain toisen luvun 7 § tuodaan esiin kunnan rooli lasten hyvinvoinnin seuraamisessa ja edistämässä. Kunnan sosiaalihuollon toimielin sekä muut kunnan viranomaiset seuraavat ja edistävät lasten hyvinvointia, poistaen mahdolliset epäkohdat lapsen kasvuympäristöstä sekä tekevät niitä ehkäisevää työtä. Viranomaisilla on lain mukaan ilmoitusvelvollisuus lasten kasvuolojen ja sosiaalisten ongelmien esille tuomisesta sekä kunnan tulee tarjota asiantuntija apua sitä tarvitseville. Toisen luvun 8 § määrittelee kunnan tarjoamien palveluiden kehittämisen tukemaan lapsen kasvatustuessa. Lapsiperheille suunnattujen palveluiden järjestämisen ja kehittämisen lisäksi tulee kunnan tukea vanhempia ja muita lapsen kasvatustuessa henkilöitä lapsen kasvatustuessa. Kunnan on järjestettävä myös erityisen tuen tarvitseville lapsille tukitoimintaa. Palveluita suunniteltaessa on kunnan otettava huomioon lapsiperheiden toiveet ja tarpeet. (L 28.12.2012/911)

Suomessa päivähoito koostuu hoidon, kasvatustuessa ja opetuksen kolminaisuudesta, tavoitteena tukea lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Päivähoito on suuri osa varhaiskasvatustuessa. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että lasten päivähoitoa on saatavilla, kunnan järjestämänä siinä määrin, kun on kysyntää ja tarvetta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 a.)

Varhaiskasvatustuessa kuuluvat keskeisellä roolilla lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmään. Varhaiskasvatustuessa muodostuvat päivähoidosta ja esiopetustuessa, joita kunta tai yksityinen sektori tarjoavat (THL 2014). Alle

kouluikäisten lasten vanhemmilla on oikeus saada lapselleen joko päivähoitopaikka tai kotihoidon tai yksityisen hoidon tukea (Tuori & Kotkas. 2008, 264). Vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka, kunnan järjestämänä astuu voimaan heti vanhempainrahakauden päätyttyä. Hoitopaikkaa tulee hakea omasta asuinkunnastaan neljä kuukautta ennen varsinaista hoitotarvetta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 a.) Kunnan järjestämää päivähoitoa tarjotaan pääosin päiväkodeissa sekä perhepäivähoidon ja ryhmäperhepäivähoidon muodossa. Päivähoito voi olla joko kokopäiväistä tai osapäiväistä. Kunta perii päivähoitosta maksun, perheen tulojen, koon sekä hoitoajan perusteella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014 a.) Perheille, joissa vanhemmat tekevät vuorotyötä, tarjoaa kunta vuorohoitopaikkoja, jotka ovat auki myös iltaisin ja öisin. Varhaiskasvatuksessa yhdistyvät lapsen ja vanhempien oikeus hoitopaikan järjestymisestä. (THL 2014.)

Kasvatusprosessi on vuorovaikutteellista toimintaa, jossa lapsen kasvattaja ja lapsi itse vaikuttavat toinen toisiinsa (Peltonen 2004, 21). Varhaiskasvatuksen myötä lapsi tulee aikuisen tuen avulla yhteiskuntamme aktiiviseksi toimijaksi (Häkkä, Kuokkanen & Virolainen 2006, 26). Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kolminaisuudesta. Varhaiskasvatus on lasten parissa tapahtuvaa kasvatuksellista ja vuorovaikutteista toimintaa, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (THL 2014.) Varhaiskasvattajat ja heidän ammattitaitonsa ovat merkittävässä asemassa varhaiskasvatuksen laadun toteuttamisessa (Häkkä ym. 2006,115).

Kunnalla on velvollisuus järjestää esiopetusta. Esiopetusta järjestetään lapsille, oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna ja se on osallistujille maksutonta. Esiopetuksen tavoitteena on valmistaa lapsen matkaa perusopetuksen pariin, lisäten lapsen omaa toimeliaisuutta ja sosiaalisia taitoja. Lapsen osallistuminen esiopetukseen on vanhempien ratkaistavissa. (Opetus- ja koulutusministeriö 2014 b.) Varhaiskasvatusikä on nolla-vuotiaasta kuusi-vuotiaaseen saakka.

2.1 Varhaiskasvattaja

Varhaiskasvattajan tunnusmerkkinä voidaan pitää kasvatustietoisuutta. Kasvatustietoisuus on tiedostettua ja tavoitteellista toimintaa, jolloin teot perustuvat ja pohjautuvat tietoihin tekoihin ja valintoihin. Kasvatustietoisuus on jatkuva kehitysprosessi, jossa näkyy ammattikasvattajan oman toiminnan pohdinta ja analysointi. Kehittyäkseen kasvattajana, vaaditaan aikuiselta kykyä kyseenalaistaa, arvioida, eritellä sekä analysoida omasta toiminnastaan ilmenneitä hyötyjä ja haittoja kasvatustyössä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen, 2009, 19.)

Varhaiskasvattajien koulutus ja työkokemus antavat vankan pohjan päivähoidon kasvatustyölle. Jokainen kasvattaja on kuitenkin erilainen ja omaa oman kasvatustavan ja tyylin. Kasvatustapaan vaikuttavat kasvattajan oma persoona, luonne, vuorovaikutustaidot, työkokemus, omat lapsuudenkokemukset, asenteet, oma ihmiskuva sekä kasvatuskäsitys. Nämä kaikki edellä mainitut seikat yhdessä muodostavat kasvattajalle oman tyylin ja tavan kasvattaa lasta. (Koivunen 2009, 119.) Lisäksi ammattikasvattajalle tärkeä ominaisuus, sensitiivisyys vaikuttaa kasvattajan tyyliin kasvattaa ja kohdata lapsi. Sensitiivisyys on osaksi tiedostettua ja osaksi tiedostamatonta toimintaa. Tiedostettu toiminta perustuu opittuun ja kokemukselliseen tietoon, kun taas tiedostamaton toiminta pohjautuu omaan persoonaan ja tapoihin. Kasvatuksessa erittäin tärkeää on se, osaako kasvattaja vastata lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, huomaako kasvattaja niitä (Koivunen 2009, 119). Ammattikasvattaja tarvitsee oman asiantuntijuutensa lisäksi vanhempien asiantuntijuutta. Kasvattajan asiantuntijuus liittyy yleisellä tasolla kasvatukseen, lapsen kasvuun ja kehitykseen, kun taas vanhemman tieto on spesifiä, vain omaan lapseen kohdistuvaa tietoa. Ammattikasvattajan on tärkeä saada tietoa lapsen historiasta, luonteesta, tavoista ja tottumuksista, näin ollen kasvattajan on helpompi huomioida lapsen yksilölliset tarpeet ja vastata niihin. (Koivunen 2009, 156.)

Varhaiskasvatushenkilöstöllä tarkoitetaan lastentarhanopettajia, lastenhoitajia ja henkilökohtaisia tai ryhmäavustajia. Hoito- ja kasvatustasoisia varhaiskasvattajia ovat lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat. Tässä tutkimuksessa hoito- ja kasvatustasoisia varhaiskasvattajia ovat vain lastenhoitajat ja

lastentarhanopettajat, jolloin muu varhaiskasvatushenkilöstö jäi tutkimuksen ulkopuolelle.

Varhaiskasvattajaksi voi kouluttautua monelta eri taholta, niin toisen asteen kuin ammattikorkeakoulu sekä yliopisto tasolta. Koulutustahosta riippuen, vaihtelevat tutkinnon nimekkeet: lastentarhaopettaja, sosionomi lastentarhaopettaja pätevyydellä, sosionomi, lähihoitaja, lastenhoitaja ja lastenohjaaja.

Lastentarhanopettaja vastaa 1-6-vuotiaiden päiväkodin kasvatus- ja opetustyöstä. Työn tavoitteena on tukea ja ohjata lapsen kasvua ja kehitystä. Työssä yhdistyvät hoito, opetus ja kasvatus. Lastentarhaopettaja vastaa lapsen tarpeisiin soveltuvan varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä ja toteutumisesta. Lastentarhaopettajan kelpoisuusvaatimuksesta laissa on säädetty seuraavasti: Lastentarhaopettajana saa toimia vähintään kandidaatin tutkinnon suorittanut, johon sisältyy lastentarhaopettajan koulutus. Toinen kouluttautumisen vaihtoehto on sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut *sosionomi*. Opintoihin tulee sisältää riittävät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot, jotta lastentarhaopettaja pätevyys hyväksytään. Lastentarhaopettajaksi voi siis kouluttautua joko yliopiston tai ammattikorkeakoulun puolella. (Ammattinetti 2014 a.)

Sosionomit ovat sosiaalialan ammattilaisia ja he työskentelevät sosiaalialan asiantuntija-, suunnittelu- ja kehittämistehtävissä. Sosionomit soveltuvat koulutukset monipuolisuutensa ansiosta moniin eri työtehtäviin niin sosiaali-, hoito-, kuin terveysalalle. Sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon voi suorittaa ammattikorkeakoulussa. (Ammattinetti 2014 b.)

Lähihoitaja koulutus on Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneen henkilön työn perustana ja lähtökohtana on asiakkaan kokonaisvaltainen kohtaaminen. Lähihoitajan työtehtävät sisältävät hoito- ja hoivatyötä, kasvatustyötä, kuntoutusta sekä asiakaspalvelutehtäviä. (Opintoluotsi 2014.)

Lastenhoitaja on lasten hoito- ja kasvatustyöhön suuntautunut lähihoitaja. Lastenhoitaja on varhaiskasvatuksen ja hoidon ammattilainen. Lastenhoitajan tehtäviin kuuluu huolehtia niin lapsen perushoidosta, kuin varhaiskasvatuksesta. (Ammattinetti 2014 c.) Kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa kuuluu myös suurelta osin lastenhoitajan työhön (Ammattinetti 2014 c).

Lastenohjaaja toimii kasvatus- ja ohjaustehtävissä lasten ja varhaisnuorten sekä heidän perheidensä parissa. Lastenohjaajia työskentelee muun muassa kirkon ja kuntien palveluksessa kerho- ja vapaa-ajantoiminnoissa. Lisäksi lastenohjaaja voi työskennellä päiväkodeissa tai olla perhepäivähoitajana. Toisen asteen koulutuksessa voi suorittaa lapsi- ja perhetyön perustutkinnon, josta saa lastenohjaaja pätevyyden. Tutkinnon voi suorittaa myös oppisopimuksella tai näyttötutkintona. (Ammattinetti 2014 d.)

3 LAPSEN TARPEET

Lastensuojelulain ensimmäisessä luvussa 1§ kerrotaan lain tavoitteesta turvata jokaisen lapsen subjektiivinen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnin huolehtimisesta on kuitenkin lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla. (L 361/1983.) Lapsen hyvinvoinnin huolehtiminen on lapsen tarpeiden huomioimista ja niihin vastaamista. Lapsen tarpeet voivat olla psyykkisiä, fyysisiä tai sosiaalisia.

Lapsi tarvitsee turvallisuutta ja jatkuvuutta ihmissuhteissaan. Lapsi tarvitsee huolenpitoa, rajoittamista ja selkeitä rajoja. Lisäksi lapsi tarvitsee tasapainoisen kasvun- ja kehityksen kannalta ymmärrystä ja läheisyyttä aikuiselta. Lapsen perustarpeiden täytyminen lähtee kotoa, kiintymyssuhteen muodossa. (Kalland 2011.) Lapsi tarvitsee aikuisen emotionaalista läsnäoloa, suojelua, lohdutusta, tunteiden vastaanottamista ja niiden sanoiksi pukemista (Kanninen & Sigfrids 2012, 109).

Yhtä tärkeää kotona saadun kasvatuksen ja tuen lisäksi on kuitenkin myös päivähoidosta saadut kokemukset. Lapsen tarpeisiin tulee vastata myös päivähoidossa, jotta lapsen turvallinen ja tasapainoinen kehitys olisi taattu. Lapsi viettää suurimman osan päivästään päivähoidossa muiden lasten ja hoitajien parissa. On siis tärkeää, että hoitohenkilökunta ottavat vastuun kasvatuskumppaneina, huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet ja vastaten niihin. Lapsen tarvitessa hellyyttä, tulee ammattikasvattajan esimerkiksi silittää tai halata lasta. (Kalland 2011.)

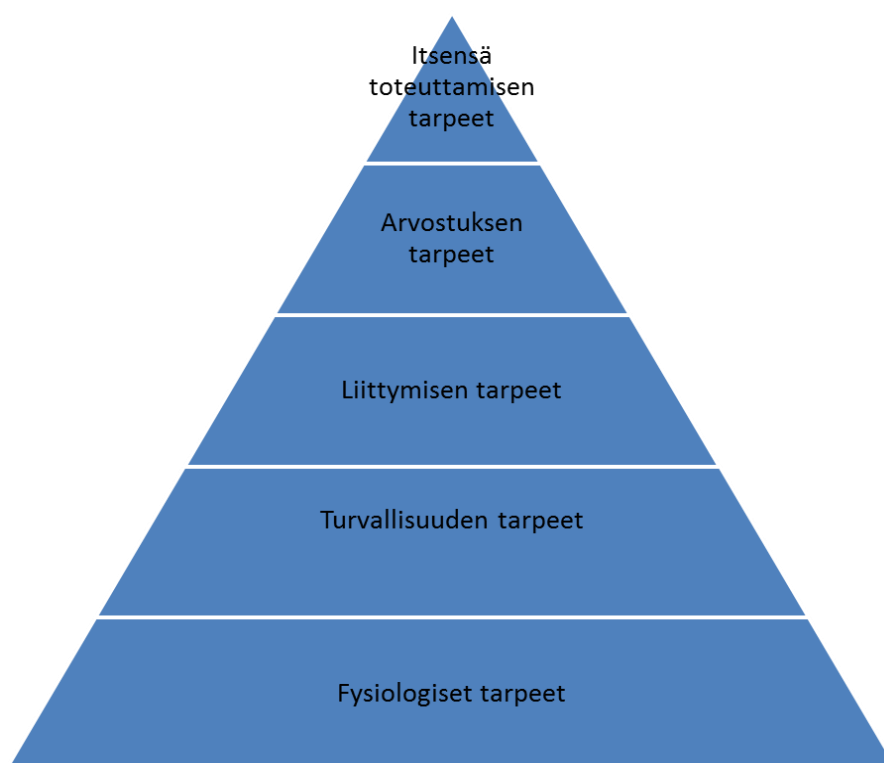
Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää kasvattajalta välittämistä, joka pitää sisällään kasvattajan halun tutustua lapseen ja aidon kiinnostuksen lapsesta. Välittämisen voidaan sanoa olevan osa kasvattajan motivaatiota, sillä se on pyrkimystä toimia lapsen parhaaksi. (Helenius & Korhonen 2008, 74.)

3.1 Maslow:n tarvehierarkia lapsen tarpeiden näkökulmasta

Lapsen tarpeita pohdittaessa voidaan käyttää apuna Maslow:n tarvehierarkiaa. Jokaisella ihmiselle on perustarpeita, jotka tulee täyttää. Perustarpeet säilyvät

ihmisillä läpi elämän samoina, mutta ne muotoutuvat eri ikäkausien myötä. Lapsella on tietyt perustarpeet, joihin aikuisen tulee vastata. Aikuisen läsnäolo, tuki ja kannustus ovat lapsen tarpeiden täyttymisen kannalta välttämättömiä.

Maslow:n on jakanut ihmisen tärkeimmät tarpeet viiteen eri luokkaan. Maslow:n alimmainen tarvehierarkiataso koostuu fysiologisista tarpeista eli perustarpeista, niitä seuraa turvallisuuden tarpeet, liittymisen tarpeet, arvostuksen tarpeet ja ylimpänä itsensä toteuttamisen tarpeet. Alemman tason tarve tulee olla aina täytetty, ennen kuin voi siirtyä seuraavalle tasolle. (Maslow:n tarvehierarkia 2014.) Kuviossa 1 näkyy, miten nämä viisi eri luokkaa yhdessä muodostavat porrastetut hierarkiatasot.

Kuvio 1 Maslow:n tarvehierarkiantasot (mukaiillen Maslow:n tarvehierarkia 2014)

Fysiologiset tarpeet ovat perustarpeita, joihin kuuluvat ravinto, riittävä uni, liikunta ja hygienia. Perustarpeet toimivat pohjana tasapainoisen ja onnellisen elämän saavuttamiselle.

Ravinnon monipuolisuus ja terveellisyys sekä säännölliset ruokailuajat ovat asioita, jotka ovat vanhemman vastuulla huolehdittaessa lapsen hyvinvoinnista. Ruokailutottumukset karttuvat lapsen kotoa, joten on siis tärkeää opettaa lapsi syömään riittävän monipuolisesti. (Vanhempainnetti 2014 a.) Ravinto on kokonaisuus, joka muodostuu ravintoenergia-aineista: hiilihydraateista, proteiineista ja rasvoista. Kaikkia näitä ravintoenergia-aineita tulee saada päivittäisessä ruokailussa, ja niiden tulee olla tasapainossa keskenään. Terveellinen ravinto sisältää riittävästi vitamiineja ja hivenaineita. (Terveyskirjasto 2014.)

Riittävä uni ja päivittäiset lepoaika-ajat edistävät lapsen kasvua ja kehitystä. Uni on tärkeää aivojen toiminnan kannalta ja sen on todettu vaikuttavan positiivisesti myös lapsen mielialaan. Riittävä uni vahvistaa lapsen niin fyysistä kuin psyykkistä hyvinvointia. Lisäksi unella on positiivinen vaikutus lapsen vastustuskyvyn parantamisessa ja sairauksista toipumisessa. (Vanhempainnetti 2014 b.)

Liikunnan avulla lapsi hahmottaa omaa kehoaan ja se on osana itsetunnon kehitystä. Liikunta on tärkeää lapsen motoristen taitojen ja hermoston kehityksen kannalta. Yhteiset liikuntahetket auttavat lasta omaksumaan aktiivisen elämäntyylin myöhemmissä elämänvaiheissa. Yleinen liikuntasuositus leikki-ikäiselle lapselle on kaksi tuntia päivässä. (Vanhempainnetti 2014 c.)

Lapsen hygieniasta huolehtiminen vähentää lapsen sairauksia ja lisää lapsen omaa tietoisuutta hygieniakäytännöistä. Arjen asiat kuten käsienpesu, suihkussa käyminen, vaipan vaihto, lapsen henkilökohtaisten tavaroiden peseminen ja yleinen siisteys kodissa ja hoidossa ovat lapsen hygienian tukemista. (Hygienia 2014.)

Turvallisuuden tarpeet ovat Maslow:n tarvehierarkiassa toisena portaana. Lapsi tarvitsee turvallisen kasvu ympäristön ja hänen tulee tuntea olevansa turvassa. Turvallisuuden tunteen myötä lapsi pystyy luottamaan aikuiseen ja aikuinen pystyy myös omalla toiminnallaan lisäämään lapsen turvallisuuden tunnetta. (Maslow:n tarvehierarkia 2014.) Turvallisuuden tunne on itsetunnon muodostumisen kannalta tärkein osa-alue tarvehierarkiatasoista. Turvallisuuden tunteella tarkoitetaan yksilön suhtautumista luottavaisesti muutostilanteisiin ja muihin ihmisiin. Turvallisuuden tunne on sekä fyysistä, että emotionaalista kokemusta. Turvallisuutta lisääviä tekijöitä ovat selvät säännöt ja rajoitukset. Turvallisuuden tunne edellyttää positiivista kasvu ympäristöä. (Aho 1996, 59- 63.)

Liittymisen tarpeet ovat tarvehierarkian kolmas porras. Liittymisen tarpeet ovat sosiaalista tarvetta, tarvetta kuulua joukkoon ja tulla hyväksytyksi (Maslow:n tarvehierarkia 2014). Liittyminen on myös yhteenkuuluvuuden tunnetta, se ei ole pelkästään muiden seuraan pyrkimistä, vaan siihen kuuluu myös taito ylläpitää ystävyysuhteita. Liittymisen tunteeseen kuuluu se, että lapsi pystyy havainnoimaan toisen lapsen kyvyt, taidot ja ominaisuudet. Me-hengen lisääminen ja ryhmään kuulumisen vahvistaa myös lapsen itsetuntoa. (Aho 1996, 71- 72).

Arvostuksen tarpeet on Maslow:n tarvehierarkian neljäs porras. Arvostuksen tarve on yksilön pyrkimystä erottua joukosta (Maslow:n tarvehierarkia 2014). Arvostuksen tarpeessa yksilö kaipaa huomiota ja tunnetta, että hänet huomataan ja huomioidaan yksilönä. Arvostuksen tarpeessa tarvitaan myös muiden hyväksyntää.

Itsensä toteuttamisen tarpeet on Maslow:n tarvehierarkian viides ja ylin porras. Itsensä toteuttamisen tarpeessa ihminen oivaltaa, että hänellä on kyky ja mahdollisuus saavuttaa omat tavoitteensa (Maslow:n tarvehierarkia 2014). Toteuttamisen tarve on halua tehdä juuri sitä, mitä itse haluaa.

3.2 Tarvehierarkian soveltamista päivähoitoon

Maslow:n tarvehierarkian eri tasot näkyvät luonnollisena osana päiväkodin arkea. Ammattikasvattajien tulee täyttää tarvehierarkian mukaiset lapsen tarpeet, turvatakseen lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen.

Ammattikasvattajalla on suuri vastuu lapsen fysiologisten tarpeiden täyttämässä, sillä lapsi viettää suurimman osan päivästä hoidossa. Fysiologiset tarpeet ovat myös suuri osa päivähoiton perus hoito- ja hoivatyötä. Haasteelliseksi tarpeisiin vastaamiseen voi kuitenkin tehdä ryhmäkokojen suuruus. Tällöin ammattikasvattajalta voi jäädä lapsen yksilöllinen huomioiminen vähemmälle. Aikuisen tehtävä on myös luoda lapsella turvallinen ympäristö, missä lapsi uskaltaa toteuttaa itseään. Päivähoitossa turvallisen ympäristön luominen perustuu turvallisiin aikuisiin, joihin lapsi voi tukeutua. Ammattikasvattajan tehtävänä on tukea lapsen turvallisuuden tunnetta niin fyysisesti kuin emotionaalisella tasolla.

Aikuisen tulee olla osallisena lapsen liittymisen tarpeessa. Pienen lapsen sosiaaliset taidot eivät välttämättä ole vielä kehittyneet tarpeeksi, jotta lapsi pääsisi esimerkiksi omin neuvoin ryhmään mukaan. Tällöin aikuisen tulee olla tukena liittymisprosessissa ja auttaa ryhmäytymisessä. Lasten välinen vuorovaikutus kehittyy jatkuvasti päiväkodin arjen edetessä. Usein tulee kuitenkin tilanteita, jolloin tarvitaan aikuisen kehuja ja kannustusta, sillä lapset eivät sitä välttämättä osaa vielä toisilleen antaa. Lisäksi aikuisen ratkaisukeskeistä ajattelua tarvitaan apuna lasten välisissä ristiriitatilanteissa.

Viimeisin hierarkiataso on itsensä toteuttamisen tarve. Jokainen lapsi haluaa erottua joukosta ja tulla huomatuksi. Ammattikasvattajan tehtävä onkin havainnoida lapsen pyrkimys tulla esiin yksilönä, kannustaen ja antaen erityistä huomiota lapselle. Ammattikasvattajan tulee aikuisena olla tukena joka hierarkiaportaan vaiheessa, havainnoiden tuleeko lapsen tarpeet tyydyttyä. Tämä vaatii ammattikasvattajalta jatkuvaa havainnointia, tilannetajua ja herkkyyttä.

4 SENSITIIVISYYS

Pedagoginen ja sensitiivinen aikuinen on kasvatuksellisia periaatteita noudattava ja sosiaalisesti herkkä lasten tarpeita havainnoiva henkilö. Pedagogisesti sensitiivinen aikuinen osaa havainnoida lapsen aloitteet ja reaktiot, ja toimia lapsen toimintaa tukevalla tavalla. Pedagogisesti sensitiivinen aikuinen pitää ryhmän toiminnan ensisijaisena mielessään, näin muodostuu ryhmäsensitiivisyys. Aikuisen tehtävänä on pitää ryhmän yhteisöllisyyttä yllä niin, ettei kukaan jää ulkopuoliseksi. Sensitiivinen aikuinen havainnoi eri tilanteita ja antaa lapselle yksilöllistä stressin säätelyn tukea, tämän sitä tarvitessa. (Talentia 2014.)

Sensitiivisyys on kykyä reagoida lapsen tunnekielen avulla. Alle kaksivuotias lapsi tulkitsee ja aistii herkästi aikuisen ilmeet ja eleet, muodostaen näin tunnepohjalla luottamuksen ja turvallisuuden tunteen tämän aikuisen seurassa. Lapsen kielellinen kommunikaatio kehittyy vasta toisella ikävuodella. Näin ollen on hyvin tärkeää, että aikuinen osaa sensitiivisesti eleillään ja ilmeillään luoda kontaktin pieneen lapseen. Lapsi hakee vahvistusta ja varmistusta omiin kokemuksiinsa aikuisen reaktioiden kautta. Aito hymy, lämpimän äänensävyn lisäksi viestii lapselle paljon enemmän kuin aikuisen tietoinen pyrkimys olla turvallinen ja välittävä aikuinen. Sensitiivisyys on aitoa positiivisuutta, läsnäoloa ja lapsesta välittämistä. Lapsi tulkitsee aikuisen eleiden ja ilmeiden latteuden usein vihamielisyydeksi, tämän vuoksi on tärkeää, että aikuinen osaa hallita omia tunteitaan, erityisesti kielteisiä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 91-93.)

4.1 Sensitiivisyys varhaiskasvatuksessa

Sensitiivinen aikuinen on yksi tärkeimmistä, laadukkaan varhaiskasvatuksen osatekijöistä. Ammattikasvattajan omaksuessa sensitiivisen ja aktiivisen roolinsa suhteessa lapseen ja lapsen leikkiin, pystyy hän lähestymään lasta niin käytännön kuin mielikuvituksenkin tasolla. Tämä vaatii aikuiselta pedagogista kykyä eli kasvatuksellista näkemystä. Hoitajan pedagoginen kyky lähentää aikuista ja lasta päiväkodin arjessa. (Kalliala 2008, 261-262.) Kalliala (2008, 85) tuo esiin aktivoinnin ja herkkyyden yhteistyön ammattikasvattajan toiminnassa. Aktivoinnilla

hän tarkoittaa lapsen toiminnan tukemista ja kehittämistä, kun taas herkkyys toimii apuna tilanteiden havainnoinnissa.

Varhaiskasvattajilla on suuri vastuu lapsen yksilöllisessä huomioimisessa. Lapsen yksilöllinen huomiointi vaatii varhaiskasvatuksen ammattilaisilta monenlaisia taitoja ja herkkyyttä havainnoida, miten kukin lapsi oppii ja ajattelee. (Järvinen jne. 2009, 160.) Lapsen yksilöllisyyden huomioinen päiväkodissa edellyttää vanhempien ja ammattikasvattajien välistä hyvää vuorovaikutteista suhdetta, sillä vain lapsen vanhemmat tietävät tarkkaan miten heidän lapsensa toimii. Kasvattajan tiedostaessa lapsen yksilölliset erot muihin, on hänen helpompi kohdata ja vastata lapsen tarpeisiin. (Koivunen 2009,156.)

Päiväkodissa pieni lapsi tarvitsee ammattikasvattajan tukea, ymmärrystä ja rinnalla kulkemista selvitäkseen päivän haasteista, kun vanhemmat eivät ole läsnä (Kanninen & Sigfrids, 2012, 115). Vuorovaikutuksessa tunteet ovat keskeisessä asemassa. Toisen tunteiden tunnistaminen ja tunteisiin samaistuminen on sosiaalista vuorovaikutusta. (Jalovaara 2006, 38.) Lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa tunteiden osoittaminen ja herkkyys reagoida lasten tarpeisiin, ovat tekijöitä, jotka antavat hyvän pohjan lapsen älylliselle ja kielelliselle kehitykselle. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999, 135.)

Ammattikasvattajan eettinen herkkyys on osa sensitiivisyyttä. Eettinen herkkyys edellyttää ammattikasvattajalta kykyä tunnistaa ongelma ja eettinen jännite arkielämän haasteellisissakin tilanteissa. Eettinen herkkyys on taitoa aistia muiden läsnäolijoiden tarpeita ja erityispiirteitä. Eettinen herkkyys on empatiakykyä, niin ikään oman toiminnan ja asenteiden pohtimista sekä ymmärrystä siitä, mikä vaikutus niillä on ympäristöön ja toisiin ihmisiin. (Juujärvi, Myyry & Pessa. 2007, 21.) Oikeudenmukaisuus, lapsesta huolehtiminen ja totuudenmukaisuus ovat asioita, jotka kuuluvat ammattikasvattajan työmoraaliin hänen toimiessaan ja tehdessään päätöksiä esimerkiksi jossakin ongelmatilanteessa (Kansanen, Tirri, Meri, Krokfors, Husu & Jyrhämä 2000,54). Eettisesti herkän varhaiskasvattajan tulee huolestua ja toimia, jos hän havaitsee pienen lapsen toimivan liian ennakkoluulottomasti vieraan aikuisen seurassa. Huolenaihe perustuu siihen, että normaalitilanteessa lapsi ottaa oman

aikansa uuteen ihmiseen tutustuessa, jos näin ei kuitenkaan tapahdu on todennäköisesti lapsen kiintymyssuhteen muodostuessa ollut jotain epäkohtia. (Lokken, Haugen & Röthle. 2008, 72-73.)

Lasten päivähoidosta laadittu asetus tukee sensitiivisyyden toteutumista päiväkodeissa. Lasten päivähoitoasetuksen (239/1973) 6 §:n ensimmäisen ja toisen momentin mukaan tulee päiväkodissa olla vähintään yksi ammatillisen kelpoisuuden omaava henkilö seitsemää kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden. Edellä mainitussa kriteerissä lapset ovat iältään kolme vuotta täyttäneitä. Samassa momentissa määritellään myös alle kolmevuotiaiden, kokopäivähoidossa olevien lasten hoitajamäärä. Yhtä hoitajaa kohden alle kolmevuotiaita lapsia voi enintään olla neljä. Saman lakipykälän toisessa momentissa määritellään hoitajien määrä suhteessa osapäivähoito lapsien määrään. Kolme vuotta täyttäneitä lapsia saa olla tässä tapauksessa kelpoisuuden omaavaa hoitajaa kohden enintään 13. (STM 2014.) Päivähoitoasetuksen 6 §:ssä mainittua lasten ja hoitohenkilöiden suhdelukua tarkastellaan päiväkotikohtaisesti. Jokaisessa päiväkodissa tulee olla suhdeluvun edellyttämä määrä hoito- ja kasvatusvastuullisia lapsimäärää nähden. (STM 2014.)

Päivähoitoasetus tukee sensitiivisyyttä päiväkodissa, luomalla rajat lapsien ryhmäkoko. Lapsiryhmien koon pysyessä suhteellisen pienenä, pystyy hoito- ja kasvatusvastuullinen kasvattaja hallitsemaan ryhmää kokonaisuutena helpommin ja huomioimaan lasten yksilölliset tarpeet. Tällöin kasvattajalle jää enemmän aikaa havainnoinnille ja toimimiseen tarpeiden mukaisesti.

4.2 Kasvatustyyli

Kasvatustyyli on jaettu karkeasti neljään eri luokkaan, muodostaen neljä toisistaan suuresti poikkeavaa kasvatustyyliä. Kasvatustyyleistä puhuttaessa tarkoitetaan lähinnä lapsen vanhempia kasvattajan roolissa. Kasvatustyyli ovat kuitenkin hyvin sovellettavissa myös ammattikasvattajien tyyliin toimia kasvattajina, sillä he muodostavat kasvatuskumppanuuden yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Kasvatustyyli ovat salliva, autoritaarinen, laiminlyövä ja auktoritatiivinen.

Sallivassa kasvatustyyliissä tyypillistä on kasvattajan lempeys ilman rajojen asettamista. Lapsen ja aikuisen välistä suhdetta sallivassa kasvatustyyliissä voidaan kuvailla lähinnä kaverilliseksi. (Koivunen 2009, 120- 121.)

Autoritaarinen kasvatustyyli sen sijaan on aikuiskeskeinen kasvatustyyli, joka heikentää lapsen itseluottamusta. Tyypillistä tälle kasvatustyyliille on, ettei lapseen luoteta ja kasvattaja pitää hyvin tiukkaa kontrollia lasta kohtaan, asettaen liiankin tiukkoja rajoja. (Koivunen 2009, 120- 121.)

*Laiminlyövä*n kasvatustyylin omaava kasvattaja ei aseta lapselle rajoja, eikä ota vastuuta kasvattajan roolistaan. (Koivunen 2009, 120- 121.)

Auktoritatiivisen kasvatustyylin omaava henkilö on merkittävä vaikuttaja lapsen elämässä. Auktoritatiivinen kasvatustyyli on lapsilähtöistä kasvatusta, jossa molemmat niin kasvattaja, kuin lapsikin voivat hyvin. Kasvattajan ja lapsen välille muodostuu lämmin suhde, jossa kasvattaja huolehtii lapsesta ja tämän perustarpeista. (Koivunen 2009, 120- 121.) Auktoritatiivinen kasvattaja tukee lapsen tunne-elämää ja asettaa lapselle turvallisuutta lisääviä rajoja. Kasvattaja on lapselle henkilö, johon voi luottaa. Auktoritatiivinen kasvatustyyli on lapsen kehityksen kannalta paras kasvatustyyli. Auktoritatiivisesta kasvattajasta heijastuu sensitiivisyys eli herkkyyys reagoida lapsen tarpeisiin. Lisäksi auktoritatiivinen kasvattaja pyrkii lapsilähtöiseen kasvatustyyliin, huomioiden jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala, 2007, 56).

Kolme ensin mainittua kasvatustyyliä salliva, autoritaarinen ja laiminlyövä ovat kaikki enemmän tai vähemmän lapsen kehitystä horjuttavia. Neljästä kasvatustyylistä ainoastaan auktoritatiivinen on lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä tukeva kasvatustyyli. Auktoritatiivisessa kasvatustyyliissä lapsi on muodostanut turvallisen kiintymyssuhteen kasvattajaansa.

Kiintymyssuhdeteoria on lapsen turvallisuutta ja läheisyyttä koskevien kehitystehtävien täyttymistä läheisissä ihmissuhteissa. Lapsi muodostaa läheisen aikuisen toiminnasta mallit omiin tunteisiin ja minäkuvan muodostamiseen. Mitä enemmän kasvattaja osaa olla lapselle läsnä ja tukea antava, sitä todennäköisemmin

lapselle muodostuu tunne, että on hyväksytty ja rakastettu. (Lyytinen, Korhonen & Lyytinen, 2001, 75.) Turvallisessa kiintymissuhteessa lapselle on taattu riittävästi hoivaa ja ohjausta, edistäen näin lapsen itseluottamuksen syntyä (Kanninen & Sigfrids 2012, 30).

4.3 Aikaisemmat tutkimukset

Aikuisen sensitiivisyyttä aiemmin sivuavat tutkimukset ovat toimineet hyvänä vertailukohteena tälle tutkimukselle ja sen käsitteinä määriteltäessä. Yhdistävänä tekijänä tähän tutkimukseen löytyi muissa tutkimuksissa esiin tulleet sensitiivisyys käsitteen määritelmät, sekä se miten ammattikasvattajan herkkyys toimia lasten parissa näkyy käytännössä. Tämän tutkimuksen pohdintaosiossa käsitellään muiden tutkimuksien tuloksia tarkemmin, vertaillen niitä tässä tutkimuksessa esiin tulleisiin tuloksiin.

Kallialan KATO MUA! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa- kirja on tehty Kengu- Ru tutkimushankkeen pohjalta. Kengu- Ru tutkimushanke toteutettiin vuosina 2002- 2003, yhdessä Helsingin yliopiston psykologian laitoksen ja opettajakoulutuslaitoksen kanssa (Kalliala, 2008, 6). Hankkeen tavoitteena oli tutkia, aikuisten kykyä kohdata lapsi päiväkodissa ja sitä miten kukin ammattikasvattaja toimii vuorovaikutussuhteessa lapsen kanssa. Lisäksi tavoitteena oli saada varhaiskasvattajat olemaan sensitiivisempiä ja aktiivisempia aikuisroolin omaksujia (Kalliala, 2008, 82). Varhaiskasvatuksen laatu päiväkodeissa on hyvin vaihtelevaa, siihen vaikuttaa henkilökunnan taidot tehdä valintoja käyttäytyä joko sensitiivisesti lapset huomioon ottaen tai poissaolevasti (Kansanuutiset 2008). Kallialan (2008, 11) mukaan ammattikasvattajat ovat merkittävässä roolissa aikuisen ja lapsen vuorovaikutuksen toimimisessa. Ammattikasvattajat pystyvät hänen mukaansa omalla toiminnallaan vaikuttamaan lapsiin yksilöinä sekä koko päiväkodin ilmapiiriin.

Kontos, Howes, Shinn ja Galinsky käyttivät tutkimuksessaan tälle tutkimukselle oleellisia käsitteitä, määritellen kasvattajan toimintaa ja tyyliä kohdata lapsi. Kontos ym. tutkimusaiheena oli aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus. Tutkijat käyttivät vuorovaikutuksen laadun määrittelyn käsitteinä: herkkyyttä (sensitivity),

kovuutta/kylmyyttä (harshness) ja välinpitämättömyyttä (detachment). Tutkijat avasivat käsitteitä esimerkkitapauksen avulla seuraavasti: lapsi itkee ja kasvattaja lähestyy lasta. Sensitiivisen kasvattajan toiminnasta huokuu lämminhenkisyys ja kasvattaja selvittää, mikä lapselle on hätänä, jonka jälkeen hän pyrkii lohduttamaan lasta. Toiminnaltaan kovaksi tai kylmäksi luonnehdittu kasvattaja menee lapsen luo, käskee tätä vihaisella äänensävyllä lopettamaan itkemisen ja sanoo, ettei lapsi voi tulla leikkimään ennen kuin on lopettanut itkemisen. Välinpitämättömäksi luonnehdittu kasvattaja sen sijaan jättää lapsen itkun kokonaan huomioimatta ja antaa lapsen itkeä yksinään, puuttumatta tilanteeseen. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen. 1999, 136- 137.)

Satu Palomaan (2011) Vaasan ammattikorkeakoulussa suoritetussa opinnäytetyössä tarkasteltiin aikuisen sensitiivisyyttä päiväkodin siirtymätilanteissa. Opinnäytetyössä varhaiskasvattajan sensitiivisyyttä pohdittiin kuudesta seuraavasta näkökulmasta: äänensävy, eleet ja katsekontakti, kiintymyksen osoittaminen; lapsen kunnioittaminen ja arvostaminen; lapsen rohkaiseminen ja kehuminen; lapsen tarpeiden ja huolenaiheiden huomioonottaminen sekä lapsen kuunteleminen ja lapselle vastaaminen. Opinnäytetyössä esiintyvät sensitiivisyyden eri näkökulmat tulevat näkymään myös tämän tutkimuksen vastausten kategorioinnissa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoituksena ja päätutkimusongelmana oli selvittää, miten aikuisen sensitiivisyys vastata lapsen tarpeisiin näkyy varhaiskasvattajan toiminnassa, päiväkodin arjessa. Alatutkimusongelmana oli pohdinta siitä, pystyvätkö hoito- ja kasvatusvastuulliset huomioimaan lapsien yksilölliset tarpeet, päiväkodin lapsiryhmien ollessa välillä liiankin suuria suhteessa henkilökunnan määrään.

Tutkimus suoritettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Kvalitatiivinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jossa pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2014). Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopi tutkittavaan aiheeseen, sillä jokaisen ammattikasvattajan kokemukset, tunteet ja arvomaailma vaikuttavat heidän käyttäytymiseensä ja täten lasten kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Tutkimus toteutettiin Länsi-Suomessa sijaitsevaan suomenkieliseen kuntaan. Ehtona tutkimusluvan saamiselle oli, ettei kunnan nimeä mainita opinnäytetyössä. Tämän vuoksi, anonyymiuden suojaamiseksi kunnan nimi ei näy opinnäytetyössä missään kohtaa.

Tutkimuksen kohdejoukkona toimi kaiken kaikkiaan 19 ammattikasvattajaa, joista jokaiselle välitettiin kyselylomake (LIITE 2), saatekirje (LIITE 1) ja tyhjä kirjekuori vastauksen palauttamista varten. Vastaaajien joukossa oli eri koulutuksen omaavia henkilöitä ja heidän työkokemusvuodet vaihtelivat yhdestä vuodesta yli kymmeneen vuoteen. Tutkimukseen otettiin mukaan seuraavat koulutuksen omaavat henkilöt: lastentarhaopettajat, esikouluopettajat, lastenhoitajat (lähihoitajat), sosionomit, sekä sosionomit, joilla on LTOPätevyys.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Tämän tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on kokonaisvaltainen prosessi, jota muokkaavat niin tutkimustulokset kuin tutkijan oma oppiminen tutkimuksen edetessä (Kiviniemi 2010, 70-71). Kiviniemen (2010, 70.) mukaan laadullisessa tutkimuksessa prosessin eri osa-alueet: tutkimustehtävä, teoria, aineistonkeruu ja aineiston analyysi nivoutuvat toisiinsa tutkimuksen edetessä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa työläin osuus on aineiston analyysissa, erityisesti jos tiedonhankintametodina käytetään eläytymismenetelmää (Eskola & Suoranta 1998, 116).

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen (LIITE 2) avulla ja aineistonhankintametodina toimi eläytymismenetelmän passiivinen muoto. Eläytymismenetelmä on tiedonkeruumenetelmä, jossa tutkija analysoi pienen esseen tai lyhyehkön tarinan pohjalta saamaansa tietoa. Tutkija on itse laatinut vastaajille kehyskertomuksen, jonka pohjalta vastaajien tulee kirjoittaa vastaus vapaamuotoisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Eläytymismenetelmässä oleellinen tekijä on kehyskertomus (Eskola & Suoranta 1998, 112-113). Kehyskertomuksia tulee aina olla vähintään kaksi, kehyskertomuksissa vaihtelee vain yksi asia, jonka avulla tutkija analysoi vastausten vaihtelua eli variaatiota. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Variointi eli kehyskertomuksen muuntelu on keskeinen seikka eläytymismenetelmää käytettäessä. Yleensä variointissa vaihtelee vain yksi asia tai tekijä, jolloin tutkija pystyy analysoimaan miten vastaukset muuttuvat variointin myötä. (Eskola & Suoranta 1998, 112-113.)

Eläytymismenetelmää käytettäessä tiedonkeruu voidaan jakaa kahteen eri toimintatapaan, aktiiviseen tai passiiviseen. Aktiivinen eläytymismenetelmä toteutetaan roolileikin muodossa. Vastaajille annetaan tarinaan liittyvät roolihahmot ja muut taustatiedot. Ohjeistuksen perusteella vastaajien tulee eläytyä tilanteeseen ja jatkaa sitä roolileikin muodossa kunnes tarina vuorosanoineen on valmis. (Eskola & Suoranta 1998, 112-113.) Passiivisessa eläytymismenetelmässä puolestaan vastaajille

kerrotaan vain tilanteen raamit ja tässä toimintatavassa vastaaja kirjoittaa eläytymisen kautta pienen tarinan ja vie tarinallaan tilanteen päätökseen (Eskola & Suoranta 1998, 113).

Tässä tutkimuksessa käytettiin eläytymismenetelmän passiivista muotoa. Tutkimukseen oli tutkija itse laatinut passiivisen eläytymismenetelmän avulla kaksi kehyskertomuksen pohjalta laadittua kysymystä. Kehyskertomuksien välillä oli vain yksi muuttuva tekijä, jota tutkija analysoi lopullisissa johtopäätöksissä. Vastaajien tehtävänä oli arvioida ja analysoida eläytymismenetelmän kautta, millainen on sensitiivinen ammattikasvattaja, entä millainen on puolestaan ammattikasvattaja, jolta puuttuu sensitiivisyys. Havaintojensa pohjalta tuli vastaajan kirjoittaa vastaus lyhyehkön esseen tai pienen tarinan muodossa. Havainnot saivat olla omiin kokemuksiin perustuvia tai kuvitteellisia tilanteita.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten varhaiskasvattajan sensitiivisyys tai sen puute näkyy päiväkodin arjen tilanteissa. Tässä tutkimuksessa tutkija oli laatinut kaksi kehyskertomusta ja vaihtuvana tekijänä eli variaationa kertomuksissa oli sensitiivisyys ja sen puute. Kehyskertomuksien ohjeistuksen puitteissa pyydettiin vastaajia asettumaan sivullisen, tarkkailijan rooliin. Sivullisen roolissa tuli heidän arvioida ja havainnoida varhaiskasvattajan eli ammattikasvattajan toimintaa sekä sitä, miten toiminta ilmenee päiväkodin arjessa.

Ensimmäisessä kehyskertomukseen pohjautuvassa kysymyksessä (LIITE 2) tuli vastaajan arvioida ja havainnoida ammattikasvattajan sensitiivisyyden näkymistä, työskenneltäessä lapsiryhmässä. Vastaajan tehtävänä oli kertoa, miten sensitiivinen ammattikasvattaja toimii sekä sitä, miten toiminta ilmenee päiväkodin arjessa ja kirjoittaa havaintonsa joko lyhyehkön esseen tai pienen tarinan muodossa. Toisessa kehyskertomuksessa tarinan puitteet pysyivät samoina, mutta variaationa vastaajan tuli havainnoida ammattikasvattajan sensitiivisyyden puutteen näkymistä ja selittää, miten sensitiivisyyden puute näkyy ja ilmenee ammattikasvattajan toiminnassa.

Käytännössä tutkimus toteutettiin hankkimalla tutkimusaineisto kyselylomakkeiden avulla. Kyselylomakkeessa (LIITE 2) esitettiin kaksi perustietoa kartoittavaa kysymystä ja varsinaisessa tutkimusosiossa kysymyksiä oli kaksi, jotka olivat

kehyskertomuksen muodossa. Edellä mainittujen kysymysten ja kehyskertomuksien lisäksi kyselylomakkeen lopussa annettiin vastaajille mahdollisuus kirjoittaa vapaasti aiheen heissä herättämiä ajatuksia ja mietteitä. Kaiken kaikkiaan kyselylomake sisälsi siis viisi vastauskohtaa. Ennen tutkimuksen toteutusta, kyselylomake testattiin kahdella ulkopuolisella henkilöllä ja saatiin heiltä varmistus kyselylomakkeen ymmärrettävyydestä ja toimivuudesta.

Tutkimussuunnitelman eli tutkimusstrategian mukaisesti kyselylomakkeet, saatekirje ja tyhjä kirjekuori palautusta varten sekä kyselylomakkeiden palautuslaatikko toimitettiin päiväkodinjohtajalle sovittuna päivämääränä. Tutkijan ohjeistuksen mukaisesti jakoi päiväkodinjohtaja tutkimusmateriaalit yhteensä 19 ammattikasvattajalle. Suunniteltu vastausaika tutkimukselle oli alun perin kaksi viikkoa. Kysely suoritettiin tutkimusstrategian mukaisesti anonymisti, jolloin vastaajan perustietoina esiin tulivat ainoastaan koulutus ja se, kuinka pitkään he olivat työskennelleet varhaiskasvatuksen parissa.

Saatekirjeessä (LIITE 1) annetun ohjeistuksen mukaisesti tuli vastaajien toimittaa täytetyt lomakkeet suljetuissa kirjekuorissa palautuslaatikkoon. Tutkijan tekemä palautuslaatikko sijaitsee päiväkodinjohtajan huoneessa ja lomakkeet tuli palauttaa sovittuna palautuspäivämäärään mennessä. Alkuperäinen palautuspäivämäärä oli 7.5.2014 eli vastausaika kyselyssä oli tasan kaksi viikkoa. Tutkimusstrategian mukaan tuli tutkijan noutaa palautuslaatikko päiväkodinjohtajan huoneesta heti palautuspäivän iltana. Kyselylomakkeiden ollessa suljetuissa kirjekuorissaan ja palautuslaatikon sijaitessa lukitussa huoneessa, säilyi anonymisuus koko prosessin ajan.

Tutkimusstrategiaa jouduttiin hieman muuttamaan matkan varrella, sillä alkuperäisen palautuspäivämäärään mennessä kyselyihin oli vastannut vain pieni osa vastaajista. Vastausaika kyselylle oli alun perin kaksi viikkoa, mutta pienen vastaajamäärän johdosta päätettiin vastausaika jatkaa vielä viikolla, jolloin uudeksi palautuspäivämääräksi muodostui 14.5.2014. Päätös osoittautui hyväksi, sillä vastausprosentti kasvoi 20%: sta 53 %:n. Tiivis yhteistyö päiväkodin johtajan kanssa mahdollisti niin muutokset tutkimuksen etenemisessä, kuin muistutukset vastaajille.

Päiväkodin johtajalla oli suuri rooli tutkimuksen toteutuksessa, sillä hän välitti aina tutkijalta saadun informaation alaisilleen.

5.2 Aineiston analyysi

Aineiston analysointi suoritettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysimenetelmällä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin peruspilarina on, että tutkija tuntee perinpohjaisesti oman aineistonsa ja keskeiset käsitteet. Syrjäläisen sisällönanalyysin rinnalla voidaan hyödyntää myös käsitekarttaa. Käsitekartta on visuaalinen, joten se voi auttaa tutkijaa itseään hahmottamaan kokonaisuutta paremmin, nostoen esille oleelliset ja epäoleelliset seikat. Käsitekartan visuaalisuus auttaa myös lukijaa ymmärtämään tutkimustuloksia paremmin. Tutkijan tulee osata luokitella avoimia vastauksia tiettyihin kategorioihin ja sen avulla arvioida tutkimustuloksia. (Metsämuuronen 2008, 51.)

Sisällönanalyysia käytettäessä tutkija luokittelee tutkimusaineiston eri ryhmiin. Ryhmät muodostetaan sisällönanalyysissa yleensä kvantifioiden eli määritellen aineistossa usein esille tulleet asiat tiettyyn kategoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 119-120.)

Tässä tutkimuksessa aineistosta usein esiin nousseet vastaajien ilmaisut ovat aineistolähtöisen sisällönanalyysin tapaan jaettu kategorioihin eli pääluokkiin. Pääluokat on havainnollistettu kuvioin (ks. Kuvio 4 & 9). Ilmaisut eivät ole vastaajakohtaisia, vaan sama vastaaja on voinut mainita montakin eri ilmaisua.

Kehyskertomus I käsitteli sensitiivisyyden näkymistä kasvattajan toiminnassa, päiväkodin arjessa. Kehyskertomus I kysymyksestä esiin nousseista ilmaisuista muodostettiin neljä eri pääluokkaa: välittäminen, läsnäolo, kasvattaja ja tilannetaju. Jokainen pääluokka oli jaettavissa myös alaluokkiin. Alaluokkia kehyskertomus I kohdalla muodostui neljä kappaletta (ks. kuvat 5-8). Kehyskertomus I kysymyksen kohdalla vastaajia oli kymmenen ja ilmaisuja muodostui kaiken kaikkiaan 50 kappaletta.

Kehyskertomus II käsitteli sensitiivisyyden puuttumista ja sen näkymistä kasvattajan toiminnassa, päiväkodin arjessa. Kehyskertomus II kysymyksestä esiin nousseista

ilmaisuista muodostettiin kaksi eri pääluokkaa: ei-sensitiivinen kasvattaja ja työyhteisö. Jokainen pääluokka oli jaettavissa myös alaluokkiin. Alaluokkia kehyskertomus II muodostui kaksi kappaletta (ks. kuvat 10 & 11). Kehyskertomus II kysymyksen kohdalla vastaajia oli myös kymmenen ja ilmaisuja muodostui kaiken kaikkiaan 23 kappaletta.

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Puhuttaessa tutkimuksen eettisyydestä kattaa se koko tutkimusprosessin aina kysymysten asettelusta, vastausten kieliasuun kautta tulosten julkaisemiseen saakka (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinos, Niiranen & Ojala, 1999,26). Tutkimuksen etiikka pitää sisällään tutkijan ymmärryksen ja kunnioituksen vastaajia sekä heidän vastauksia kohtaan. Tutkijan tulee tiedostaa oma roolinsa ja vaikutusvaltansa tutkimusta tehdessään, sillä tutkija itse on laadullisen tutkimuksen eettisyyden suurin mittari, tehdessään kaikki tutkimukseen liittyvät päätökset ja valinnat itse. (Ruoppila ym. 1999. 26.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei löydy selkeää ohjeistusta, jonka avulla voitaisiin määritellä yksiselitteisesti tutkimuksen luotettavuus. Sen sijaan tutkijan itse täytyy tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa muistaa tutkimuksen olevan kokonaisuus, jonka tulee olla johdonmukainen. (Tuomi & Sarajärvi. 2009, 140-141.) Tutkijan tulee olla puolueeton vastauksia analysoitaessa ja säilyttää kriittisyys omaa toimintaa kohtaan koko tutkimusprosessin ajan. Tärkeää tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on myös tutkijan sitoutuminen ja riittävä ajankäyttö tutkimuksen työstämisessä. (Tuomi & Sarajärvi. 2009, 140- 142.)

Tässä tutkimuksessa on tuettu tutkimuksen eettisyyttä ja tutkimustulosten luotettavuutta arvioimalla kriittisesti tutkimuksessa tehtyjä päätöksiä ja valintoja. Tutkija on tiedostanut tärkeän roolinsa tutkimuksessa, tutkimuksen eettisyyttä mitattaessa. Tutkimuksessa kunnioitettiin ja noudatettiin kunnan vaatimaa anonyymiuskriteeriä, niin kunnan, päiväkodin kuin vastaajien suhteen. Anonyymiuden säilyttäminen tutkimuksessa lisää luottamusta niin tutkijan ja kohdejoukon välille, kuin koko tutkimukselle. Eettisyyttä tukee myös tutkimuksen tarkoin muotoillut kysymykset. Muotoiltaessa kysymyksiä ymmärrettävään muotoon

testattiin niitä muutamaan otteeseen ulkopuolisilla henkilöillä. Näillä päätöksillä pyrittiin saamaan mahdollisimman luotettavaa ja todenmukaista tutkimustietoa. Kysymysten ollessa oikein aseteltuja ja ymmärrettävissä, voidaan olettaa, että myös tutkimustulokset ovat todenmukaisia ja helposti arvioitavissa. Lisäksi vastausten analysoinnissa on säilytetty tutkijan puolueettomuus niin vastaajia kuin vastauksia kohtaan. Tästä esimerkkinä voidaan pitää muun muassa vastaajien koulutustaustojen keskinäistä vaihtelua. Vastaajissa oli mukana monen koulutustaustan omaavia henkilöitä, tutkimuksessa heitä ei arvioitu koulutuksen, koulutuksen tason eikä myöskään työkokemusvuosien perusteella, vaan jokaisen vastaajan vastaus analysoitiin yksilöllisesti ja puolueettomasti.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimusaineisto purettiin kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisellä aineistolähtöisellä sisällönanalyysimenetelmällä. Jokainen vastaus purettiin yksitellen, mutta tutkimuksen analyysivaiheessa vastauksia peilataan toisiinsa, arvioiden kaikki kymmenen vastausta yhtenä joukkona. Vastauksista esiin nousseet yhtäläisyydet vastaajien ilmaisuissa tuodaan esiin kuvioin havainnollistettuna.

Tutkimus suoritettiin anonymisti, jolloin tutkija ei tullut missään vaiheessa tietämään vastaajien henkilöllisyyttä. Kyselylomake (LIITE 2) koostui kahdesta vastaajien perustietoja kartoittavasta kysymyksestä sekä kahdesta kehyskertomukseen pohjautuvasta kysymyksestä. Lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus vastata vapaamuotoisesti avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin aiheen heissä herättämiä ajatuksia. Kehyskertomusten muuttuvana tekijänä eli variaationa toimi sensitiivisyys ja sen puuttuminen.

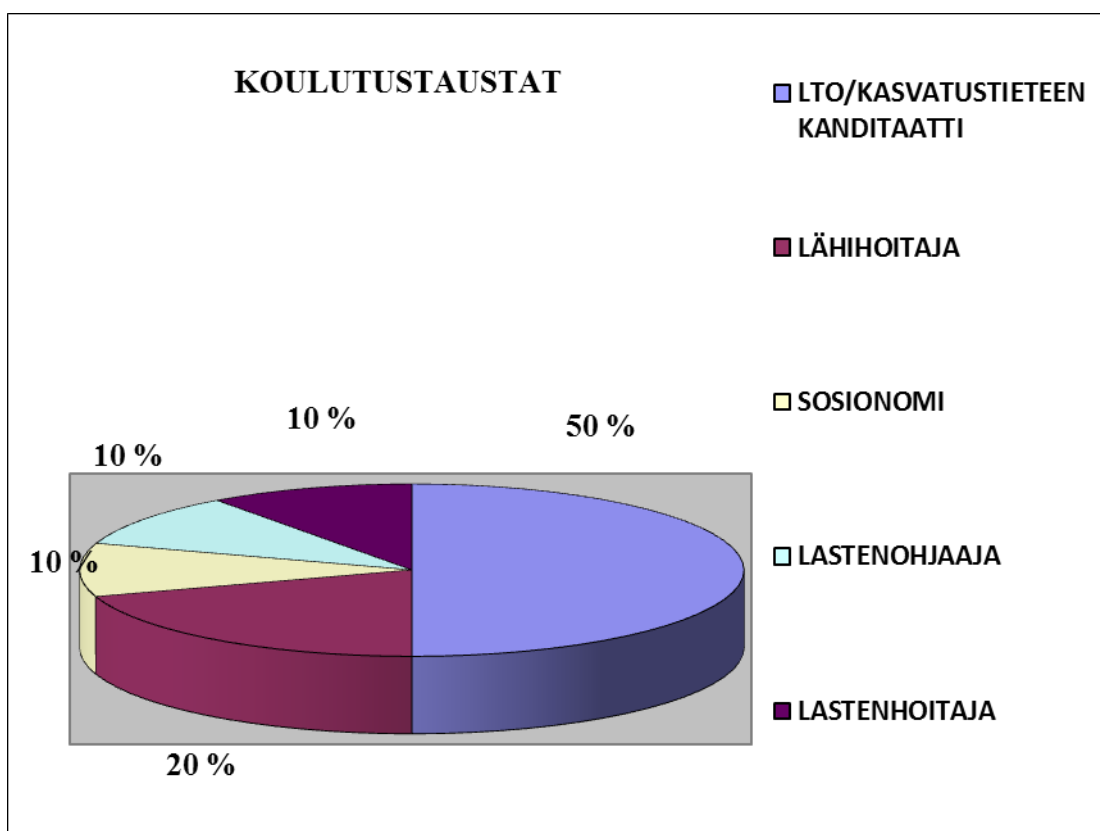
Kyselyn käytännönjärjestelyt sovittiin yhdessä tutkijan ja päiväkodinjohtajan kesken. Kaiken kaikkiaan vastauksia kyselyyn saatiin kymmenen kappaletta. Kyselyn lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui näin ollen 53.

Analysointivaiheessa purettiin kaikki viisi kysymystä yksitellen, muodostaen jokaisesta kysymyksestä kuvio. Analysointivaihe aloitettiin purkamalla vastaajien perustietoa kartoittavat kysymykset. Tämän jälkeen siirryttiin tutkimuksen varsinaisiin kysymyksiin eli kehyskertomuksien analysointiin. Lopuksi avattiin myös vapaaehtoinen kysymys, jossa kysyttiin kyselyn vastaajissa herättäneitä mietteitä.

Tutkimustuloksissa selviää kehyskertomuksen avulla saatujen vastausten esiintyvyys vastaajien kesken sekä se, miten sensitiivisyys ja sen puuttuminen näkyy vastaajien mielestä päiväkodin arjessa.

6.1 Vastaajien koulutustaustat

Tutkimukseen valittiin henkilöt, jotka ovat hoito- ja kasvatusvastuullisia. Kyselyn ulkopuolelle jäivät siis päiväkodissa työskentelevät avustajat. Kyselylomakkeen ensimmäisessä perustietoa kartoittavassa kysymyksessä selvitettiin vastaajien koulutustaustaa avoimella kysymyksellä, jolloin vastaajat saivat itse kirjoittaa oman koulutustaustansa. Kuviosta 2 ilmenee kyselyyn vastanneiden kymmenen ammattikasvattajan koulutustaustat prosentteina ja kappalemäärinä.

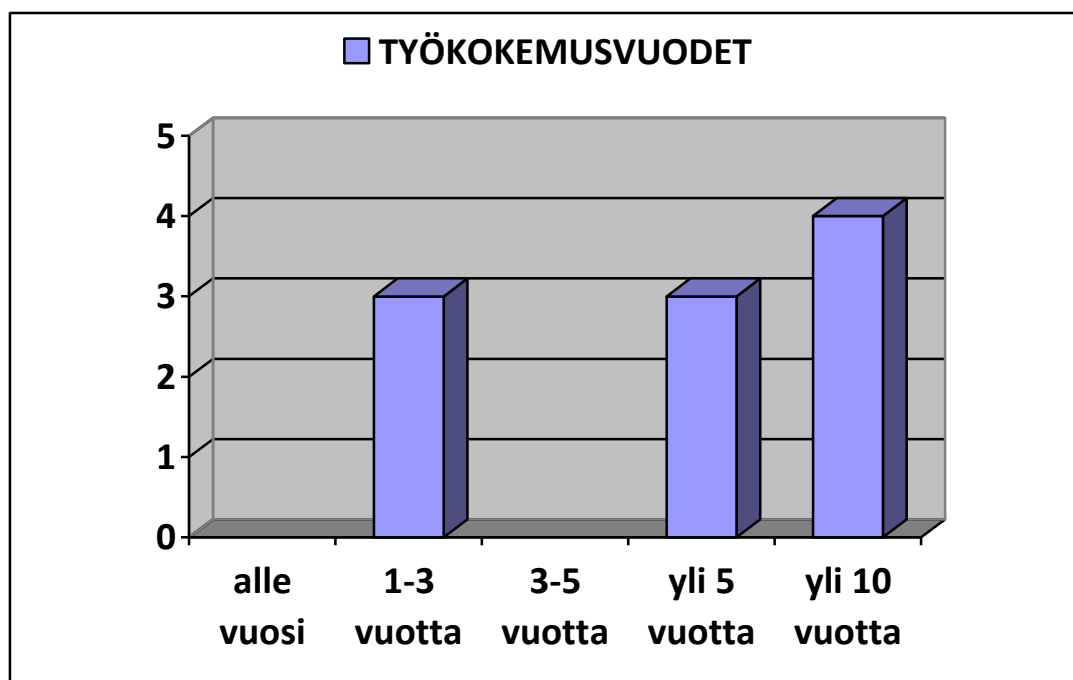

Kuvio 2. Koulutustaustat.

Kymmenestä vastaajasta 50 prosenttia (5kpl) oli LTO eli lastentarhaopettajan koulutuksen omaavia. Näistä viidestä lastentarhanopettajasta kolme toi esille oman ammattinimekkeensä lisäksi kasvatustieteiden kandidaattitutkintonsa. Lähihoitajia kyselyssä mukana oli 20 prosenttia (2kpl). Mukana oli myös 10 prosentin osuudella sosionomi (1kpl), samoin 10 prosentin osuudella lastenohjaaja (1kpl) sekä 10 prosentin osuudella lastenhoitaja (1kpl).

6.2 Vastaajien työkokemusvuodet

Kyselylomakkeen toisessa perustietoa kartoittavassa kysymyksessä selvitettiin vastaajien työkokemusvuodet päiväkodeissa. Vastaajille oli laadittu valmiit vastausvaihtoehdot, jolloin heidän tehtäväkseen jäi rastittaa oikea vastausvaihtoehto. Vastausvaihtoehtoja oli yhteensä viisi kappaletta. Kuviosta 3 käy ilmi vastaajina olleiden ammattikasvattajien (10 kpl) työkokemusvuodet päiväkodeissa sekä vastausjakauma eri vaihtoehtojen välillä.

Kuvio 3. Työkokemusvuodet.

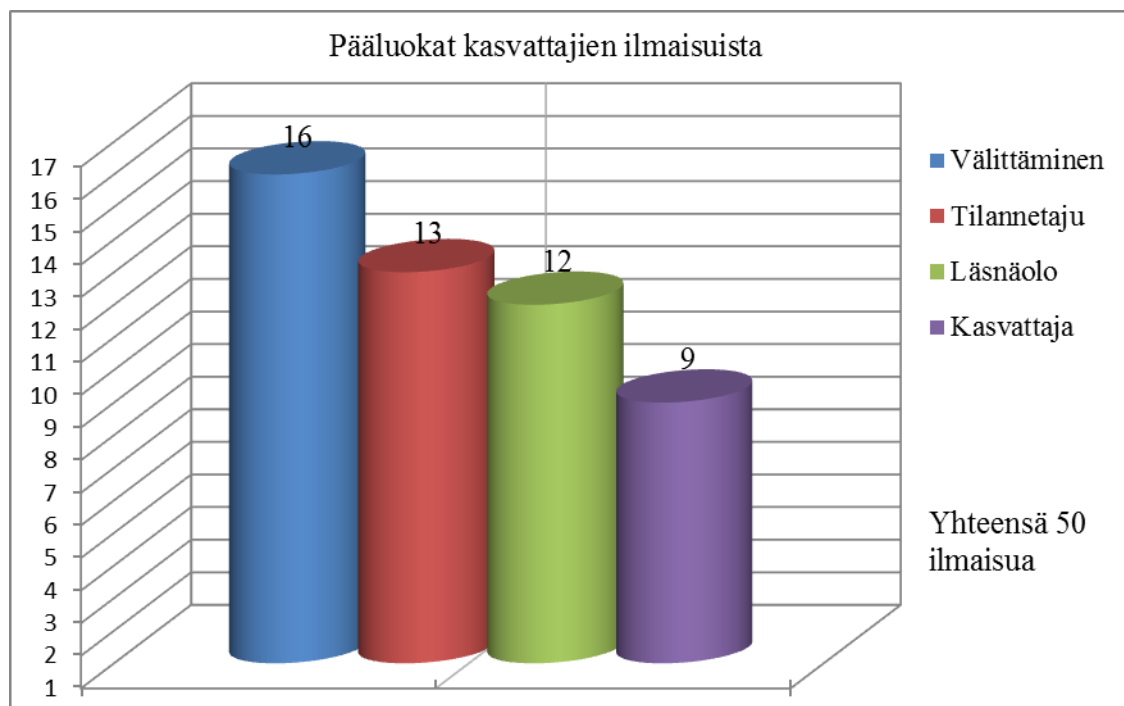
Alle vuosi ei yhtään vastaajaa. 1-3 vuotta kolme vastaajaa, 3-5 vuotta ei yhtään vastaajaa, yli 5 vuotta kolme vastaajaa ja yli 10 vuotta työkokemusta neljä vastaajaa.

6.3 Kehyskertomus I

Kaikki kymmenen vastaajaa vastasivat kehyskertomuskysymykseen I:

”Havainnoit ammattikasvattajan työskentelyä lapsiryhmässä. Miten sensitiivisyys eli herkkyys vastata lapsen tarpeisiin näkyy ammattikasvattajan toiminnassa päiväkodin arjessa?”.

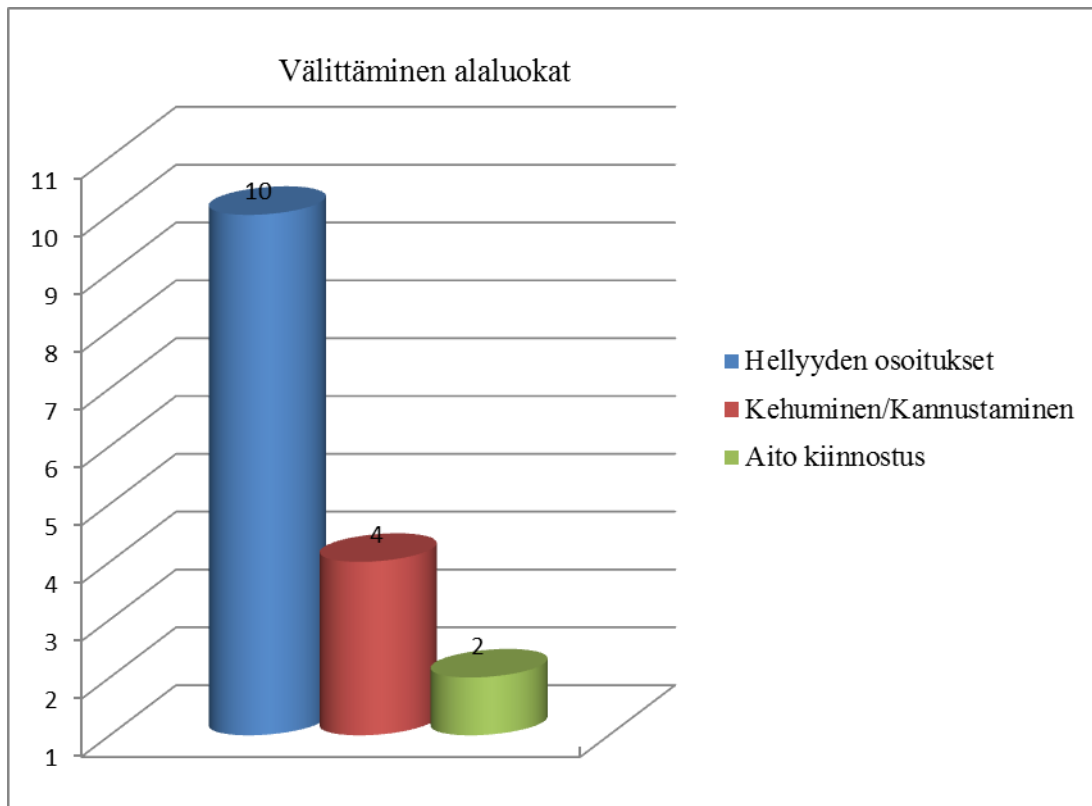
Kehyskertomus I käsitteli sitä, miten sensitiivisyys vastata lapsen tarpeisiin näkyy ammattikasvattajan toiminnassa päiväkodin arjessa. Vastaajien tehtävänä oli kirjoittaa vastauksensa vapaamuotoisesti joko esseen tai lyhyehkön tarinan muodossa. Vastaajien havainnoinnit saivat perustua kuvitteelliseen tai todelliseen päiväkodin arjen tilanteeseen. Kyselyyn vastanneiden (10) ilmaisuja tuli kaiken kaikkiaan 50 kappaletta kehyskertomuskysymys I kohdalla. Ilmaisut ovat jaettu pääluokkiin.

Kuvio 4. Kehyskertomuskysymys I ilmaisut.

Kasvattajien ilmaisut olivat jaettavissa pääluokkiin: Välittäminen (16), Tilannetaju (13), Läsnäolo (12) ja Kasvattaja (9). Jokainen pääluokka jaettiin myös alaluokkiin.

Välittäminen (16). Pääluokka välittäminen oli jaettavissa kolmeen eri alaluokkaan.

Kuvio 5. Ilmaisut välittämisestä.

Välittäminen (16) oli jaettavissa alaluokkiin hellyyden osoitukset (10), kannustaminen (4) ja aito kiinnostus (2).

Hellyyden osoitukset (10). Alaluokka hellyyden osoitukset piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”.. toisinaan joku lapsista kaipaa syliä, lohtua ja rauhoittelua - aikuisen tehtävä on antaa sitä.”

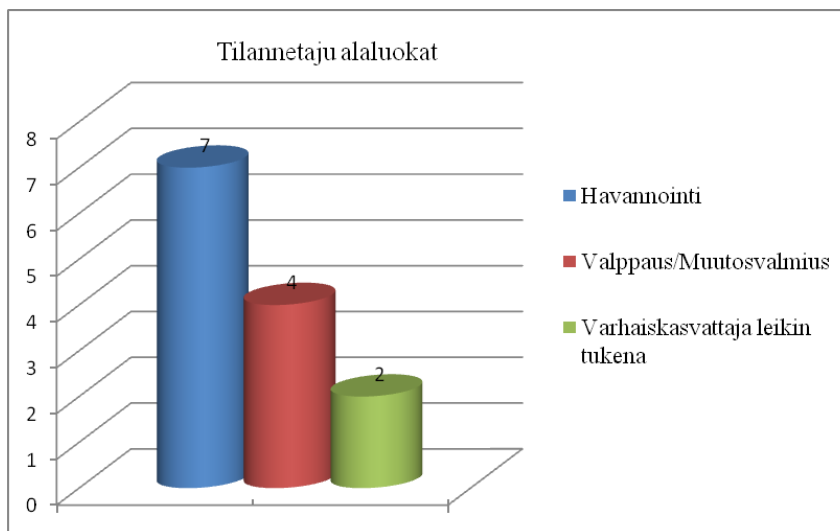
Kannustaminen (4). Alaluokka kannustaminen piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”..kaikkia lapsia tulee arvostaa samalla tavalla. Pitää rohkaista ja kehua lasta, osoittaa hellyyttä sekä rakkautta vaikka halaamalla.”

Aito kiinnostus (2). Alaluokka Aito kiinnostus tuli parhaiten esiin tarinan muotoon kirjoitetussa vastauksessa.

”... päiväkodissa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että Ville saa kokea aikuisen turvaa ja luottamusta. Siirtymätilanteissa ja päiväunilla hoitaja kehuu, silittelee, pitää sylissä Villeä. Hoitaja tiedostaa Villen läheisyyden ja rakkauden puutteen ja pyrkii tietoisesti ja säännöllisesti antamaan syliä ja läheisyyttä Villelle.”

Tilannetaju (13). Pääluokka tilannetaju oli jaettavissa kolmeen eri alaluokkaan.

Kuvio 6. Ilmaisut tilannetajusta.

Tilannetaju (13) oli jaettavissa alaluokkiin havainnointi (7), valppaus/muutosvalmius (4) ja varhaiskasvattaja leikin tukena (2).

Havainnointi (7). Alaluokka havainnointi piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”Lapsia havainnoidaan jatkuvasti ja kaikissa tilanteissa. Jotkut lapset tarvitsevat enemmän apua kuin toiset..”

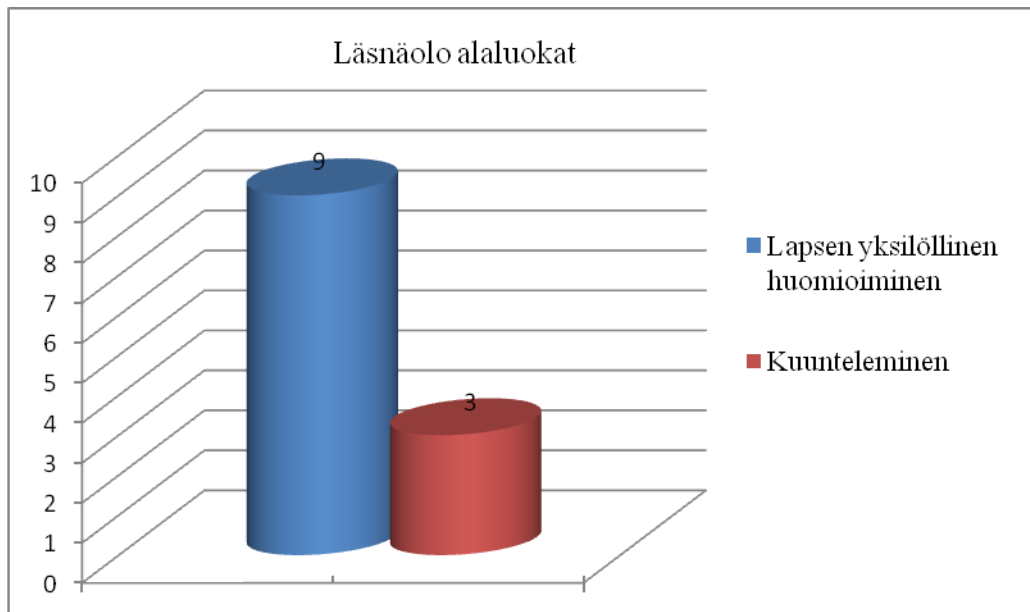
Valppaus/Muutosvalmius (4). Alaluokka valppaus/muutosvalmius piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”... Siispä kasvattaja miettii toiminnan uusiksi ja ottaa lasten kanssa leikkejä, joihin kaikki saavat osallistua ja joissa pääsee liikkumaan. Siitä on hyvä jatkaa ulkoiluun.”

Varhaiskasvattaja leikin tukena (2). Alaluokka varhaiskasvattaja leikin tukena piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”.. laulaa ja leikkiä heidän kanssa eri tilanteissa ja osallistua täysillä lasten toimintaan (leikit, pelit yms.)”

Läsnäolo (12). Pääluokka läsnäolo oli jaettavissa kahteen eri alaluokkaan.

Kuvio 7. Ilmaisut läsnäolosta.

Läsnäolo (12) oli jaettavissa alaluokkiin lapsen yksilöllinen huomioiminen (9) ja kuunteleminen (3).

Lapsen yksilöllinen huomioiminen (9). Alaluokka lapsen yksilöllinen huomioiminen piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

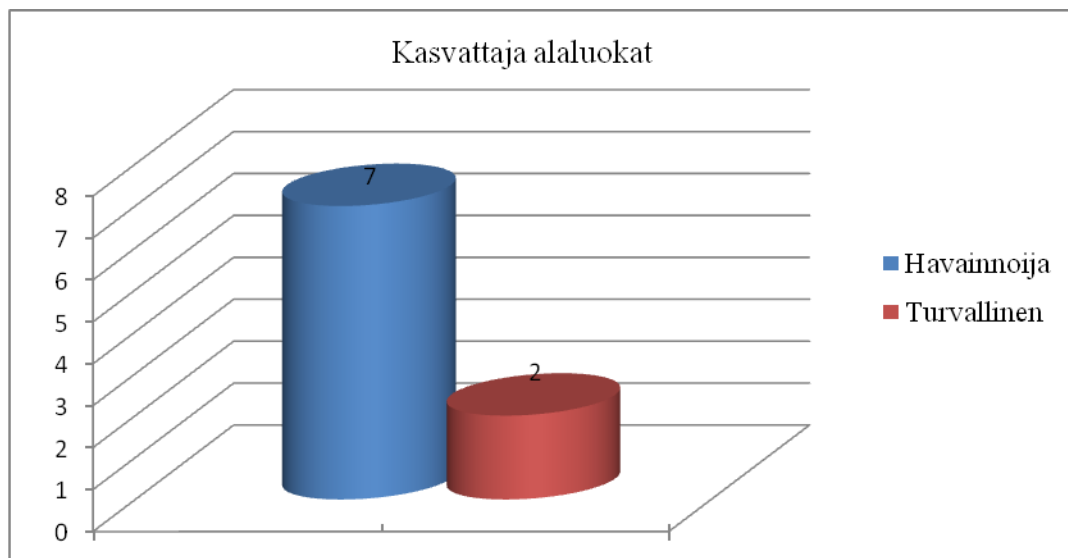
”... jokainen lapsi huomioidaan. Vaikka ammattikasvattaja vetää väliin suurehkoakin ryhmää, nousee yksittäisen lapsen asia esiin.”

Kuunteleminen (3). Alaluokka kuunteleminen piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”... lapsen huomioimista koskettamalla, katsomalla silmiin, laskeutumista lapsen tasolle keskustelemaan ja touhaamaan.”

”.. lasta lähelle pääsee olemalla kiinnostunut kun lapsi juttelee, kuuntelemalla, keskustelemalla.”

Kasvattaja (9). Pääluokka kasvattaja oli jaettavissa kahteen eri alaluokkaan.

Kuvio 8. Ilmaisut kasvattajasta.

Kasvattaja (9) oli jaettavissa alaluokkiin havainnoija (7) ja turvallinen (2).

Havainnoija (7). Alaluokka havainnoija piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”... Lapsia havainnoidaan jatkuvasti ja kaikissa tilanteissa. Jotkut lapset tarvitsevat enemmän apua kun toiset.”

Turvallinen (2). Alaluokka turvallinen piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”...Lapsilla on oltava turvallinen, rauhallinen, kannustava ja innostava kasvuympäristö, jonka luomiseksi hoitajan on kyettävä ohjaamaan lapsia oikeaan suuntaan.”

Kehyskertomus I kysymyksestä muodostetussa kuviossa (Kuvio 5) käsiteltiin pääluokka välittäminen tulleita ilmaisuja. Välittäminen oli eniten ilmaisuja saanut pääluokka vastaajien keskuudessa. Vastauksissa välittäminen miellettiin eniten sensitiivisyyttä kuvaavaksi eleeksi ja sen sanottiin käytännössä toteutuvan aikuisen lasta kohtaan osoittamana hellyyden osoituksina ja lapsen tukemisena sekä aitona

kiinnostuksena lasta ja hänen perhettään kohtaan. Teoriaosuudessa (ks. 3) puhutaan sensitiivisyyden olevan välittämistä ja aitoa kiinnostusta lasta kohtaan. Luvussa neljä välittämisen perustellaan olevan pyrkimystä toimia lapsen parhaaksi, joka on näin ollen myös osa kasvattajan motivaatiota tehdä kasvatustyötä.

Pääluokka tilannetaju (Kuvio 6) keräsi toiseksi eniten ilmaisia vastaajien kuvaillessa sensitiiviselle aikuiselle tyypillisiä toimintatapoja. Havainnointi koettiin olevan tärkeä osa varhaiskasvattajan työtä. Teoriaosuudessa (ks. 4.2) varhaiskasvattajan tilannetajua ja havainnointikykyä käsitellään erityisesti Maslow:n tarvehierarkian kautta. Tarvehierarkia tuo esiin lapsen tarpeet ja sitä kautta varhaiskasvattajan tärkeän roolin lapsen tarpeiden huomioimisessa. Vastauksissa on löydettävissä tilannetajun ja havainnoinnin tärkeys.

Pääluokassa yksilöllinen huomioinen (Kuvio 7) nostivat vastaajat esiin aikuisen läsnäolon tärkeyden ja erityisesti lapsen yksilöllinen huomioiminen -terminä esiintyi useissa vastauksissa. Teoriaosuudessa kerrotaan lapsen tarvitsevan aikuisen emotionaalista läsnäoloa (ks. 4) ja varhaiskasvattajan ammatillista otetta vastuusta lapsen yksilöllisessä huomioimisessa (ks. 3.1).

Pääluokka kasvattaja (Kuvio 8) oli vähiten ilmaisia saanut pääluokka, koskien aikuisen sensitiivisyyttä päiväkodissa. Teoriaosuudessa sensitiivistä kasvattajaa kuvataan auktoritatiivisen kasvatustyylin kautta. Auktoritatiivinen kasvattaja (ks. 3.2) on turvallinen ja luotettava aikuinen, joka havainnoi lasta huomioiden tämän yksilölliset tarpeet. Auktoritatiivisen kasvattajan ominaisuudet tulivat esiin vastaajien ilmaisuissa selkeästi, erityisesti havainnointi ja ammattitaito koettiin tärkeäksi sensitiivisen varhaiskasvattajan vaatimukseksi. Vastaajista kukaan ei kuitenkaan käyttänyt termiä auktoritatiivinen kasvattaja, vaan kasvattajan ominaisuudet olivat yhtenäiset vastaajien kuvaaman sensitiivisen kasvattajan kanssa.

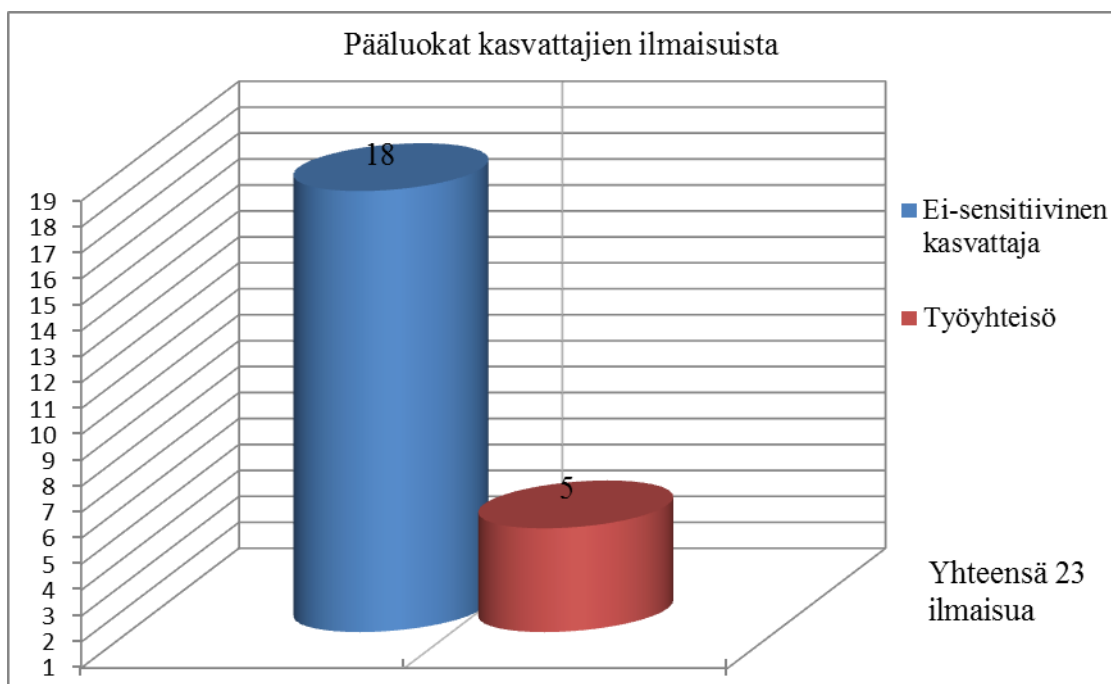
Voidaan siis todeta, että vastaajat ovat hyvin tietoisia, millainen on sensitiivinen kasvattaja ja miten sensitiivisen kasvattajan toiminta näkyy päiväkodin arjessa. Vastaajien vastauksissa löytyi paljon yhtäläisyyksiä teorian kanssa.

6.4 Kehuskertomuskysymys II

Kaikki kymmenen vastaajaa vastasivat myös kehuskertomuskysymykseen II:

”Havainnoit ammattikasvattajan työskentelyä lapsiryhmässä. Miten sensitiivisyyden eli herkkyyden puute vastata lapsen tarpeisiin näkyy ammattikasvattajan toiminnassa päiväkodin arjessa?”

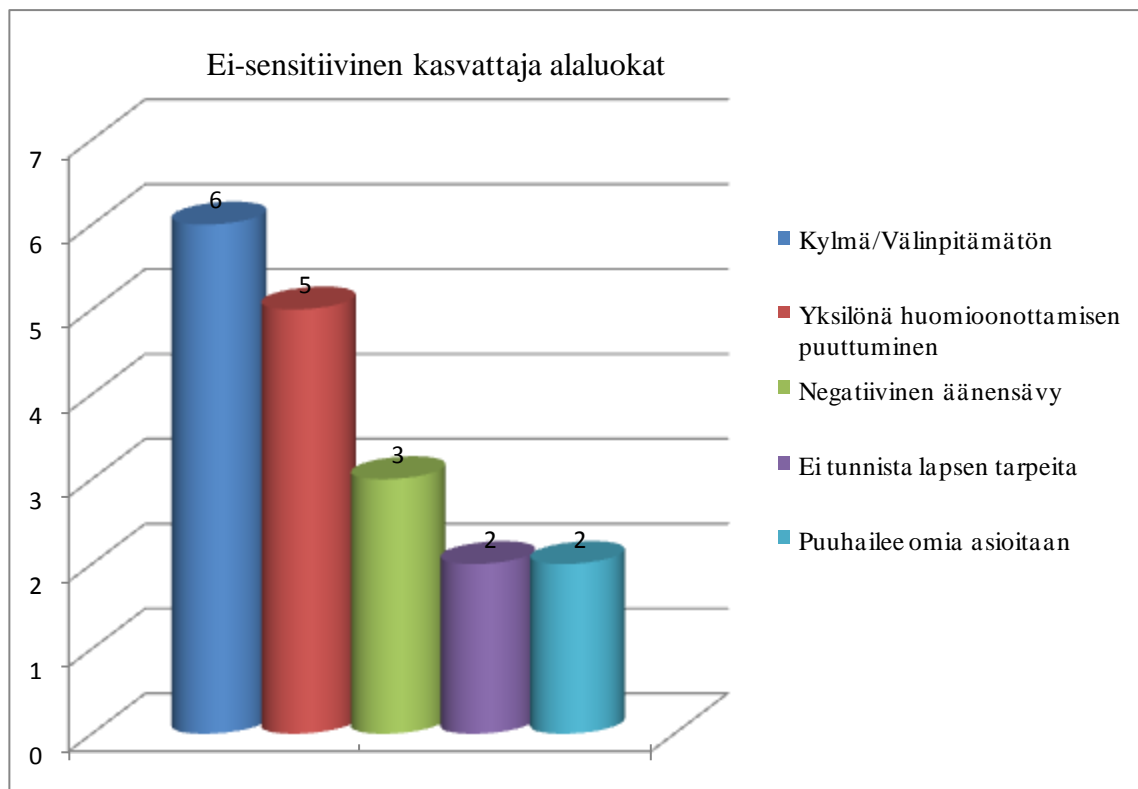
Kehuskertomuksen toisessa variaatiossa käsiteltiin sitä, miten sensitiivisyyden puute vastata lapsen tarpeisiin näkyy ammattikasvattajan toiminnassa päiväkodin arjessa. Kehuskertomus II kysymyksen tehtävänanto säilyi samana kuin kehuskertomus I kohdalla. Kyselyyn vastanneiden (10) ilmaisuja tuli kaiken kaikkiaan 23 kappaletta kehuskertomuskysymys II kohdalla. Ilmaisut ovat jaettu pääluokkiin.

Kuvio 9. Kehuskertomuskysymys II ilmaisut.

Kasvattajien ilmaisut olivat jaettavissa alaluokkiin: ei-sensitiivinen kasvattaja (18) ja työyhteisö (5). Kumpikin pääluokka jaettiin myös alaluokkiin.

Ei-sensitiivinen kasvattaja (18). Pääluokka ei-sensitiivinen kasvattaja oli jaettavissa viiteen eri alaluokkaan.

Kuvio 10. Ilmaisut Ei-sensitiivisestä kasvattajasta.

Ei-sensitiivinen kasvattaja (18) oli jaettavissa alaluokkiin kylmä/välinpitämätön (6), yksilönä huomioonottamisen puuttuminen (5), negatiivinen äänensävy (3), ei tunnista lapsen tarpeita (2) ja puuhailee omia asioitaan (2).

Kylmä/Välinpitämätön (6). Alaluokka kylmä/välinpitämätön piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”Mielestäni eräänlaisena kylmyytenä...”

”Aikuisen toiminta on tunteetonta..”

”Mikäli aikuinen on kovan ja kylmän tuntuinen esimerkiksi tiuskii lapsille ja moittii toisten kuullen..”

Yksilönä huomioonottamisen puuttuminen (5). Alaluokka yksilönä huomioonottamisen puuttuminen piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”Sensitiivisyyden puute näkyy siinä, ettei kasvattajalla ole empatiakykyä tunnistaa lapsen toiveita ja tarpeita yksilöllisesti..”

Negatiivinen äänensävy (3). Alaluokka negatiivinen äänensävy piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”.. jos pääsääntöinen vuorovaikutus lasten kanssa koostuu käskyistä ja kielloista, komentavasta ja negatiivisesta äänensäyvystä voidaan puhua herkkyyden puutteesta.”

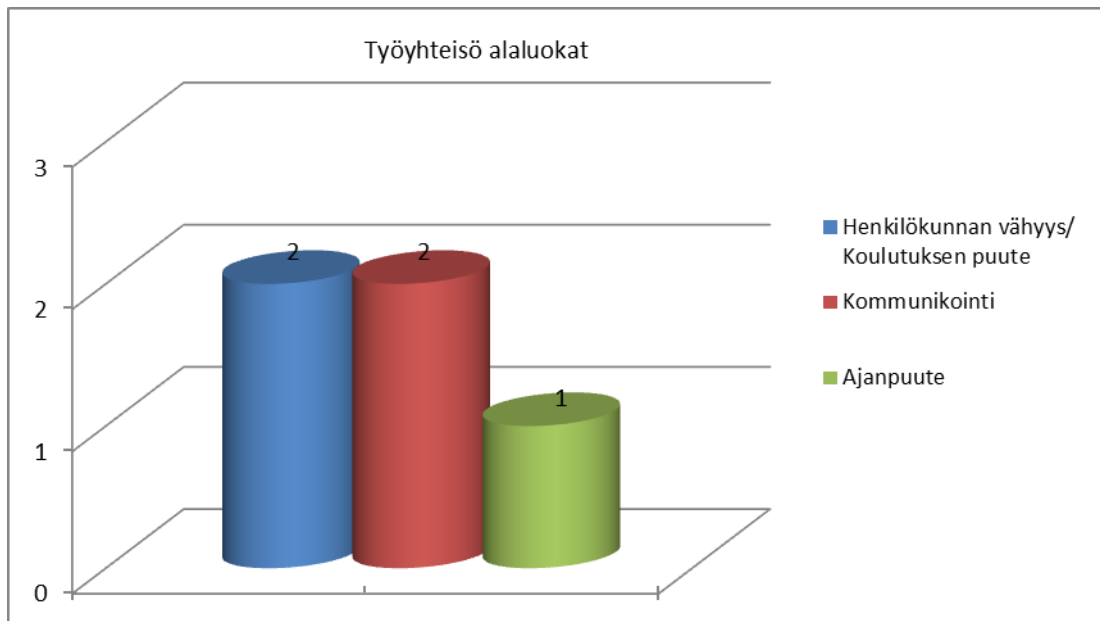
Ei tunnista lapsen tarpeita (2). Alaluokka ei tunnista lapsen tarpeita piti tyypillisimmillään sisällään ilmaisuja:

”Mikäli aikuinen ei tiedosta/tunnista lapsen tarpeita..”

Puhailee omia asioitaan (2). Alaluokka puuhailee omia asioitaan piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisuja:

”Opettaja puuhailee omiaan tai seurustelee vain aikuisten kanssa eli ei ole aidosti läsnä lasten kanssa..”

Työyhteisö (5) oli jaettavissa kolmeen eri alaluokkaan.

Kuvio 11. Ilmaiset työyhteisön vaikutuksesta ei-sensitiiviseen toimintaan.

Työyhteisö (5) oli jaettavissa alaluokkiin henkilökunnan vähyys/koulutuksen puute (2), kommunikointi (2) ja ajanpuute (1)

Henkilökunnan vähyys/koulutuksen puute (2). Alaluokka henkilökunnan vähyys/koulutuksen puute piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisia:

”Lapsiryhmässä puutteellinen kouluttautumaton henkilökunta ja liian paljonlapsia suhteutettuna tähän. hoitajilta puuttuu tieto ja taito.”

Kommunikointi (2). Alaluokka kommunikointi piti tyypillisimmillään sisällään seuraavia ilmaisia:

”Viestintä toisen aikuisten kanssa on heikkoa, ei kommunikoi..”

Ajanpuute (1). Alaluokka ajanpuute tyypillisin ilmaisu oli seuraava:

”kiire liian usein leimaa päiväkodin arkea..”

Kehyskertomus II kysymyksestä muodostetussa kuviossa (Kuvio 10) käsiteltiin pääluokka ei-sensitiivinen kasvattaja tulleita ilmaisuja. Ei-sensitiivinen kasvattaja oli eniten ilmaisuja saanut pääluokka vastaajien keskuudessa. Vastaajien ilmaisut ei-sensitiivisestä kasvattajasta kuvailivat hyvin teoriassa esitetyn autoritaarista kasvatustyylin omaavaa kasvattajaa ja hänen ominaisuuksiaan (ks. 3.2). Autoritaarinen kasvatustyyli on aikuiskeskeinen kasvatustyyli, joka heikentää lapsen itseluottamusta liian tiukkojen rajojen asettamisen ja luottamuksen puutteen takia. Ilmaukset sivuuttivat myös laiminlyövästä kasvatustyyliä, joka löytyy myös teoriaosuudesta (ks. 3.2). Laiminlyövässä kasvatustyyliä kasvattaja ei ota vastuuta kasvattajan roolistaan. Lisäksi vastaajat mainitsivat negatiivisten eleiden ja ilmeiden olevan osa ei-sensitiivisen aikuisen toimintaa. Teoriaosuudessa (ks. 3) puhutaan myös lapsen kielellisestä kehityksestä, jolloin on erittäin tärkeää, että aikuinen osaa positiivisilla eleillään ja ilmeillään luoda kontaktin lapseen. Lapsi tulkitsee aikuisen toimintaa ja eleitä, näin ollen voi olla erittäin haitallista lapsen kehityksen kannalta, jos aikuinen puhuu lapselle negatiivisella äänensävyllä ja tiuskien. Vastaajat siis tiedostivat eleiden ja ilmeiden suuren merkityksen lapsen ja kasvattajan välisessä vuorovaikutuksessa. Vastaajien ilmaisuista löytyi yhtäläisyyksiä tutkimuksen teoriaosuuteen, jolloin voidaan todeta, että vastaajat ovat hyvin tietoisia siitä, miten ei-sensitiivinen aikuinen toimii ja miten se näkyy käytännön tasolla.

Pääluokka työyhteisö (Kuvio 11) sai ilmaisuja vain neljä kappaletta ja oli näin ollen vähiten ilmaisuja saanut pääluokka. Vastauksista voidaan siis todeta, ettei työyhteisöllä ole kovinkaan suurta vaikutusta yhden aikuisen sensitiivisyyteen, vaan suurempi vaikuttaja on kasvattaja itse, hänen luonteensa, asenteensa ja kasvatustyylinsä.

6.5 Kyselyn herättämät ajatukset vastaajissa

Kyselyn viimeisessä osiossa annettiin vastaajalle mahdollisuus kommentoida aiheen hänessä herättämiä ajatuksia. Kysymykseen vastasi seitsemän kymmenestä vastaajasta, joten vastausprosentiksi tälle kysymykselle muodostui 70 prosenttia. Tässä muutama suora lainaus vastaajissa heränneistä mietteistä:

”Kasvattajalla on oltava herkkyyttä tunnistaa lasten tunteet ja tarpeet sekä erilaiset persoonat, jotka vaikuttavat lapsen yksilölliseen huomioimiseen kasvatustyössä.”

”Aihe on mielenkiintoinen. Siitä olisi mielellään kirjoittanut enemmänkin.”

”Tärkeintä on lapsen kehityksen tukeminen käytännössä: lapsen kunnioittaminen, jokaisen näkeminen erityisenä, kiinnostuminen lapselle tärkeistä asioista sekä aito läsnäolo!”

Herkkyyys vastata lapsen/perheen tarpeisiin on ammatillisuutta. Ammattikasvattajan on oltava helposti lähestyttävä ja lasta/perhettä arvostava. Luonteva, välitön vuorovaikutus on hyvä pohja yhteistyölle, jota tehdään lapsen parhaaksi.”

Vastaajat kokivat sensitiivisyyden olevan erittäin tärkeä osa kasvatustyötä ja sanoivat sen olevan myös perusta toimivalle ammatillisuudelle. Sensitiivisyys aiheena koettiin mielenkiintoiseksi. Avoimen kysymyksen vastauksista kävi ilmi, että ammattikasvattajan rooli on jatkuvaa oppimista ja toiminnan suunnittelua sekä vaatii ammattikasvattajalta kykyä reagoida lapsen tarpeisiin. Työ itsessään sekä ammattikasvattajan työkokemus koettiin opettavan kasvattajaa huomioimaan lasten tarpeet yhä paremmin eri tilanteissa. Avoimessa kysymyksessä nousi esiin myös erään vastaajan huoli siitä, miten vuosittaiset aikuisten vaihdot ryhmissä vaikuttavat kasvattajan sensitiivisyyteen ja niin ikään lasten hyvinvointiin. Esiin nostettiin myös työn haasteellisuus, mainitsemalla ryhmien koot, yksittäisten tarpeiden huomioiminen, lasten haasteellisuus sekä toiminnan suunnittelu.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli saada vastaajat havainnoimaan sensitiivisen ja ei-sensitiivisen ammattikasvattajan toimintaa, kertoen pienen esseen tai lyhyehkön tarinan muodossa, miten se ilmenee päiväkodin arjessa. Kyselylomaketta laatiessa oletettiin tarkkailijan roolin helpottavan vastaajien pohdintaa sensitiivisyydestä. Oletettiin, että vastaajien olisi näin helpompi arvioida sensitiivisen aikuisen toimintaa, kuin kertoa suoraan omasta toimintatavastaan. Tutkimustuloksista on kuitenkin havaittavissa, että osa vastaajista kertoo omasta toimintatavastaan tai ainakin peilaa niitä omiin kokemuksiinsa, käyden luettelomaisesti läpi sensitiivisen kasvattajan ominaisuuksia. Vastaajista vain kaksi vastasi tarinan muodossa. Tarinamuotoon kirjoitetuissa vastauksissa näkyi selkeästi vastaajalle ohjeistettu tarkkailijan rooli. Näin ollen voidaan todeta, että ohjeistus asettua rooliin jopa vaikeutti osan vastaajien vastaamista. Eläytymismenetelmässä tyypillisin riski onkin juuri se, että vastaajan on vaikea asettua rooliin. Tämän vuoksi käytettiin tietoisesti eläytymismenetelmän passiivista muotoa, jolloin rooliin asettuminen ei ole pääasia, vaan tilanteelle annetaan puitteet, josta vastaaja sitten kirjoittaa vastauksensa. Eläytymismenetelmän passiivi muodon oletettiin antavan vastaajalle enemmän vapauksia, joka näin ollen näkyisi vastausten erilaisuutena ja rikkautena.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että tutkimukseen osallistuneet kymmenen hoito- ja kasvatusvastuullista ovat kaikki hyvin tietoisia siitä, millainen on sensitiivinen aikuinen ja miten sensitiivisen aikuisen tulee toimia lapsilähtöisesti ja lapsen tarpeita huomioiden päiväkodin arjessa. Kehyskertomus I kysymyksen vastauksista ilmenee, että sensitiivisen aikuisen toiminta näkyy päiväkodin arjessa lähinnä lapsen havainnointina, huolenpitona ja hellyyden osoituksina sekä tilannetajuna. Vastaajat pitivät lisäksi kasvattajan aitoa ja lämmintä olemusta tärkeänä osana sensitiivisyyttä.

Vastaajat toivat kehyskertomus II kysymyksen vastauksissa esiin käytännönesimerkein, kuinka ei-sensitiivinen aikuinen käyttäytyy lapsen seurassa. Heidän mielestään sensitiivisyyden puute ilmenee välinpitämättömyytenä, kylmyytenä ja aidon läsnäolon puuttumisena. Sen sijaan työyhteisön ei koettu

vaikuttavan kovinkaan suuresti sensitiivisyyden puutteeseen vaan suurempi tekijä on kasvattaja itse.

Eläytymismenetelmässä oleellisessa osassa on variaatio eli kehyskertomuksen muuntelu. Varioinnilla pyrittiin tässä tutkimuksessa yhden muuttuvan tekijän myötä saamaan selkeä ero vastauksien välille. Näin ollen tutkija pystyi analysoimaan miten vastaukset muuttuivat varioinnin myötä. Kehyskertomuksien variaationa toimi asettelu sensitiivisestä ja ei-sensitiivisestä ammattikasvattajasta sekä se, miten sensitiivisyys tai sen puuttuminen ilmeni päiväkodin arjessa. Variointi oli tutkimuksessa riittävä, sillä vastaukset olivat toistensa vastakohtia. Varioinnin avulla saatiin selville sensitiiviselle ja ei-sensitiiviselle kasvattajalle tyypilliset ominaisuudet sekä kasvattajan toiminta päiväkodin arjessa. Variointi osoitti, että myös täysin samat asiat voivat tässä tutkimuksessa löytyä niin negatiivisessa kuin positiivisessa merkityksessä.

Taulukko 1. Variaatiosta ilmenneet vastakohtaparit.

SENSITIIVINEN	EI-SENSITIIVINEN
Tilannetaju	Tilannetajun puuttuminen
Lapsen huomioiminen yksilönä	Ei huomioida lasta yksilönä
Ryhmäkoko/henkilökunnan määrä	Ryhmäkoko/ henkilökunnan määrä

Taulukossa 1 havainnollistetaan variaation avulla esiin tulleet yhtenevät tekijät vastauksissa. Täysin yhteneviä, samoja termejä esiintyi kaiken kaikkiaan kolme kappaletta: tilannetaju, lapsen huomioiminen yksilönä ja ryhmäkoko/henkilökunnanmäärä.

Eläytymismenetelmän kehyskertomuksien variaatio tuntui toimivan tutkimuksessa todella hyvin ja varioinnin avulla saatiin mielenkiintoista tietoa sensitiivisyydestä ja sen puutteesta. Variointi toi esiin sen, miten samalla termillä voi olla eri merkitys. Varioinnin (Taulukko 1) avulla huomataan, että tilannetajulla, lapsen yksilöllisellä

huomioimisella ja ryhmäkoolla suhteessa henkilökunnan määrään oli vastaajien mukaan niin positiivinen kuin negatiivinenkin vaikutus kasvattajan sensitiivisyyteen.

Jälkikäteen ajateltuna olisi tutkimusta voinut kehittää esimerkiksi muuttamalla kyselylomakkeiden vastaamistilanne luokkatilanteeksi, jolloin kaikilla vastaajilla olisi ollut sama aika käytettävänä kyselylle. Näin ollen se ei olisi vienyt aikaa heidän työ tai vapaa-ajastaan. Lisäksi tutkijan läsnäolo luokkatilanteessa mahdollistaisi vastaamisen heränneisiin kysymyksiin ja epäselvyyksiin saman tien kyselytilanteessa. Nämä muutokset olisivat voineet vaikuttaa positiivisesta vastausprosenttiin.

Eläytymismenetelmä osoittautui hieman haasteelliseksi tutkimusmenetelmäksi. Eläytymismenetelmää käytettäessä oli mahdollista valita joko aktiivinen tai passiivinen muoto kehyskertomuksen asetteluun. Eläytymismenetelmän passiivisen muodon oletettiin helpottavan tutkimukseen osallistuneiden vastaamista kyselyyn. Jälkikäteen nousi esiin kysymys, olivatko passiiviselle kehyskertomukselle laaditut puitteet sittenkään riittävät vai olisiko aktiivinen muoto ollut vastaajille helpompi. Näihin mietteisiin olisi saatu vastaukset, jos saman tutkimuksen yhteydessä olisi ollut mielipidekysely, kartoittamassa kyselyn ymmärrettävyyttä.

Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus toteutui tutkimuksessa hyvin. Koko prosessin ajan tuli pitää mielessä tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus, sillä ne ovat perusta hyvälle tutkimukselle. Tutkimuksen eettisyyden ja luottavuuden mittarina voidaan pitää tutkijaa itseä, sillä tutkija analysoi vastaukset ja tuo ilmi vastauksissa nousseet asiat. Koko prosessin ajan oli tärkeää muistuttaa itselleen, että puolueettomuus, rehellisyys ja kriittisyys kulkevat käsi kädessä aineistoa analysoitaessa. Tutkimuksen luotettavuutta olisi lisännyt entisestään, jos vastausprosentti olisi ollut suurempi, jolloin voitaisiin tuloksia yleistää. Kyseessä oli kuitenkin vain pieni joukko varhaiskasvattajia, joten tietoa tutkimuksesta ei voida yleistää. Tämän tutkimuksen tulokset kertovat vain yhden Länsi-Suomessa sijaitsevan suomenkielisen kunnan päiväkodin kasvattajien tiedosta ja taidosta. Tutkimukselle suoritettuun kuntaan tutkimustulokset ovat merkinä laadukkaan varhaiskasvatustiedon omaamisesta.

8 POHDINTA

Tutkimuksen aiheena sensitiivisyyden tutkiminen on mielestäni hyvä ja olen siihen erittäin tyytyväinen. Aihe on mielenkiintoinen ja siitä tullaan jatkossakin varmasti kuulemaan varhaiskasvatusmaailmassa vielä paljon. Tutkimukseni aihe, aikuisen sensitiivisyys päiväkodissa, herätti kohdejoukossa mielipiteitä ja ajatuksia, juuri niin kuin toivottiin. Tutkimuksen vastauksia oli ilo lukea, sillä vastaajat selvästi tiesivät mistä puhuivat. Vastauksissa oli nähtävissä selkeät erot sensitiivisen ja ei-sensitiivisen kasvattajan välillä. Päättökäytännön ongelmaan on saatu ratkaisu analysoitaessa kaikkia kymmentä vastausta. Jokainen vastaaja kertoi halutulla tavalla millainen on sensitiivinen ja ei-sensitiivinen kasvattaja.

Aineistonhankinta kyselylomakkeen avulla osoittautui hyväksi valinnaksi, sillä itse kokisin paikan päällä suoritettavan havainnoinnin muodostuvan liian tunkeilevaksi niin varhaiskasvattajille kuin tutkijalle itselleen. Kyselylomakkeen vastausajaksi suunniteltiin alun perin kaksi viikkoa, mutta vähäisen vastaajamäärän takia päätettiin vastausaikaa pidentää vielä viikolla, joka osoittautui tutkimuksen kannalta hyväksi päätökseksi, sillä vastausprosentti kasvoi 53 prosenttiin.

Analysointivaiheessa heräsi kysymys olivatko vastaajat ymmärtäneet ja sisäistäneet ohjeistuksen tarpeeksi hyvin, vai oliko kenties ohjeistus kyselylle alun perinkään riittävän selkeä ja kattava. Kyselylomake testattiin kahdella ulkopuolisella henkilöllä, mutta jälkeenpäin ajateltuna, olisi kyselyn ymmärrettävyyttä lisännyt entisestään, jos kysely olisi testattu suuremmalle joukolle. Lisäksi analysointivaiheessa heräsi kysymys, oliko vastaajilla ollut tarpeeksi aikaa vastata kyselyyn.

Eläytymismenetelmän kehyskertomuksien variaatioon olen eniten tyytyväinen, sen avulla saatiin hyvä johtopäätös tutkimukselle, kuinka samalla asialla voi olla eri merkitys.

Alatutkimusongelmassa pohdittiin päiväkotien lapsiryhmien kokoa ja niiden suuruuden vaikutusta siihen, miten haasteellista lapsen yksilöllinen huomioinnin saattaa olla. Oletin suuren lapsiryhmän vaikuttavan kasvattajan sensitiiviseen toimintaan, erityisesti lapsen yksilönä huomioimiseen. Tutkimustuloksissa kuitenkin

vain kaksi vastaajaa nosti esiin suuret ryhmäkoot ja niiden vaikutuksen kasvattajan sensitiivisyyteen, voidaan siis todeta, ettei lasten ryhmäkoolla ole suurta vaikutusta aikuisen sensitiivisyyteen vaan suurempi vaikuttava tekijä on kasvattaja itse.

Opinnäytetyöprosessina oli hyvin pitkäkestoinen ja vaati tutkijalta pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Koen tämän koko prosessin kasvattaneen minua kirjoittajana, lisäksi huomaan prosessin lisänneen kriittistä ajattelua, niin omaa toimintaa kohtaa kuin vastausten analysoinnissa. Opinnäytetyöprosessi opetti minulle, että suurin vaikuttaja ja eettisyyden mittari koko tutkimuksessa olen tutkijana minä itse.

LÄHTEET

Aho, S.1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki. Oy Edita Ab

Ammattinetti 2014 a . Lastentarhaopettaja. viitattu 10.2.2014

http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/98_ammatti;jsessionid=237C6A8A11F9C0DC80C1B5EAF89AA605?link=true

Ammattinetti 2014 b. Sosionomi. Viitattu 9.9.2014

http://www.ammattinetti.fi/artikkelit/detail/30_artikkeli;jsessionid=E1D95B646EBB5929895983E51D0D7810?direct=true

Ammattinetti 2014 c. lastenhoitaja. Viitattu 5.3.2014

http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/299_ammatti

Ammattinetti 2014 d. lastenohjaaja. Viitattu 23.8.2014.

http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/302_ammatti

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

Fagerhom,O & Seppälä, L. 2010. Aikuisen läsnäolo lasten siirtymätilanteissa päiväkodissa. Viitattu 27.2.2014

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22155/Fagerholm_Oona%20Seppala_Leni.pdf?sequence=1

Helenius, A & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus

varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit oy

Hujala, E & Turja, L. 2011 Varhaiskasvatuksen käsikirja.2011. Jyväskylä. PS-kustannus

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää. Edufin

Hygieniä 2014 viitattu 11.3.2014

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=a14edf4c-2d46-48ce-8cbad3ce197c8b37&groupId=526368

Häkkä, A., Kuokkanen, H & Virolainen, A. 2006. Lapsen parhaaksi. Helsinki. Edita Prima.

Jalovaara, E. 2006. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot-kustannus oy

Juujärvi, S., Myyry, L & Pesso, K. 2007. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

Jyväskylän Yliopisto 2014 viitattu: 26.2.2014

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Järvinen, M., Laine, A & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.

Kalland 2011 viitattu 25.2.2014

<http://www oulu.fi/snellman/lomakkeet/Symposium%202011%20Mirjam%20Kalland.pdf>

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?. Helsinki. Yliopistopaino.

Kanninen, K & Sigfrids, M. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva. PS-kustannus.

Kansanen, P., Tirri, K., Meri, M., Krokfors, L., Husu, J & Jyrhämä, R. 200. Teachers' Pedagogical Thinking. New York. Peter Lang Publishing, Inc

Kansanuutiset 2008 Kengu-Ru- Hanke. Viitattu 14.9.2014

<http://www.kansanuutiset.fi/tulosta/artikkeli/1678585>

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Juva: PS-Kustannus,

Koivunen, P. 2009. Hyvä päivähoito. Jyväskylä. PS-kustannus.

L 13.4.2007/417. Viitattu 13.9.2014

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P6>

Lokken G, Haugen S, Röthle M. 2008 Småbarnspedagogik. fenomenologiska och estetiska förhållningssätt. Stockohlm. Liber Ab

Lyytinen, P., Korkiakangas, M & Lyytinen, H. 2001. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo. WS Bookwell Oy

Maslowin tarvehierarkia 2014 Viitattu 24.2.2014

http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps4/03_motivaation_emootioiden/04_3.4_maslowin_tarvehierarkia?C:D=gjtb.e7S7

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Opetus- ja koulutusministeriö 2014 a. Viitattu 9.9.2014

<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/index.html?lang=fi>

- Opetus- ja koulutusministeriö 2014 b. viitattu 4.10.2014
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/esiopetus/?lang=fi>
- Opintoluotsi 2014. Lähihoitaja. Viitattu 23.8.2014 http://www.opintoluotsi.fi/fi-FI/koulutusalat_ja_ammait/opetusohjelma.aspx?StudyProgrammeId=84ad5b88-6fd4-4df4-a024-e138266d4b8d
- Palomaa, S. 2011. Aikuisen sensitiivisyys päiväkodin siirtymätilanteissa. Opinnäytetyö Viitattu 27.2.1024
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38505/palomaa_satu.pdf?sequence=1
- Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P & Ojala, M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmentelmiä. Jyväskylä. Atena kustannus
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 21.3.2014. Yhteiskunnallinen tietoarkisto. Tampere.
<http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/>
- STM 2014 viitattu 15.3.2014 <http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1210163>
- Talentia 2014 Viitattu 24.2.2014
http://www.talentia.fi/files/3127/Pedagoginen_sensitiivisyys_Jukka_Makela.pdf
- THL 2014. Varhaiskasvatus. Viitattu 15.2.2014
<http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- Terveyskirjasto 2014 Viitattu 11.3.2014
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00935
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa 2011 Hansaprint Oy. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009
- Tuori, K & Kotkas, T. 2008. Sosiaalioikeus. Juva. ws bookwell oy
- Vanhempainnetti 20014 a. Viitattu 11.3.2014
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapsenruokailu/>
- Vanhempainnetti 2014 b. Viitattu 11.3.2014
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/uni/>
- Vanhempainnetti 2014 c. Viitattu 11.3.2014
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapsen-liikunta/>

LIITE 1

SAATEKIRJE

23.4.2014

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Opiskelen Vaasan ammattikorkeakoulussa Sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä, sosiaalialaa. Valmistun sosionomiksi ja suoritan opintojen aikana myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Teen opinnäytetyöni ammattikasvattajien sensitiivisyydestä eli herkkyydestä havaita lapsen tarpeet päiväkodin arjessa.

Opinnäytetyöhön liittyvä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus suoritetaan ***** kolmeen päiväkotiin. Aineiston hankinta metodina käytetään eläytymismenetelmää. Tutkimusaineisto kerätään kyselylomakkeen avulla, johon toivon sinun vastaavan. Vastausaika kyselylomakkeelle on kaksi viikkoa. Viimeinen palautuspäivä on 7.5.2014. Vastaus palautetaan kyselylomakkeen mukana saadussa kirjekuoressa päiväkodinjohtajan huoneessa olevaan suljettuun palautuslaatikkoon.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömyys säilytetään koko tutkimusprosessin ajan. Varhaiskasvattajien anonymiutta tukee myös se, että varsinaisessa opinnäytetyössä päiväkotien nimet eivät tule julki.

Opinnäytetyöni ohjaaja on Vaasan ammattikorkeakoulussa toimiva lehtori, Merja Kaminen. Tarvittaessa voit olla yhteydessä häneen ***-*****. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Ystävällisin terveisin

Hannele Makkonen

LIITE 2

KYSELYLOMAKE AIKUISEN SENSITIIVISYYDESTÄ PÄIVÄKODISSA

1. Mikä on koulutuksesi?

2. Kuinka pitkään olet työskennellyt päiväkodeissa, nykyisessä työpaikassasi tai jossain toisessa yhteensä? (Rastita vaihtoehto)

alle vuoden 1- 3 vuotta 3- 5 vuotta yli 5 vuotta

yli 10 vuotta

Käännä sivua

5. Tässä kohdassa sinulla on mahdollisuus kirjoittaa vapaasti aiheen herättämiä ajatuksia.

KIITOS VASTAUKSISTASI!

